

1. ਪੰਜਾਬੀ
ਬ੍ਰੈਣੀ - ਨੌਵੀਂ
ਪੇਪਰ-ਏ
ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

ਲਿਖਤੀ: 50 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 25 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 75 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

1. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ: 9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ)

ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ

(1) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	(2) ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ	(3) ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
(4) ਸ.ਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ	(5) ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਪਾਣੀ	(6) ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼
(7) ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ	(8) ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ	(9) ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
(10) ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ	(11) ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ	(12) ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ੀਰ
(13) ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ	(14) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ	(15) ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ

1. ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ	2. ਪੰਡਤ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੋਰੀ	3. ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੀ
4. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਪੁਰੀ	5. ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ	6. ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ
7. ਡਾ. ਟੀ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ	8. ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ	

2. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਵੰਨਗੀ: 9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ)

ਕਹਾਣੀ ਭਾਗ:

(1) ਕੱਲੋ : ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ	(2) ਜਨਮ ਦਿਨ : ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ	(3) ਬਸ਼ੀਰਾ : ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ
(4) ਮੁਰਕੀਆਂ : ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ	(5) ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ : ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ	
(6) ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ : ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ		(7) ਬਾਕੀ ਸਭ ਸੁੱਖ ਸਾਦ ਹੈ : ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ

ਇਕਾਂਗੀ ਭਾਗ:

(1) ਗਉਮੁਖਾ ਸ਼ੇਰਮੁਖਾ	: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਸੂਜਾ
(2) ਪਰਤ ਆਉਣ ਤੱਕ	: ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ
(3) ਮੌਨਧਾਰੀ	: ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ
(4) ਗੁਬਾਰੇ	: ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ
(5) ਸਿਰਜਣਾ	: ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

3. ਨਾਵਲ: ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਸਾਹਿਤ ਮਾਲਾ :9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ)
2. ਵੰਨਗੀ :9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ)
3. ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ

(ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ)

ਪੇਪਰ ਸੈਂਟਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(ੳ) ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ :9 ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ।

(ਅ) ਵੰਨਗੀ:9 ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕਾਂਗੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ।

(ੲ) ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। (ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1/2-1/2) ਨੰਬਰ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। 5

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਵਿ-ਟੋਟੇ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 3+3=6

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 2

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 3

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 3+3+3=9

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਵੰਨਗੀ:9 ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 5

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7. ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ-ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 1^{1/2}+1^{1/2}=3

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8. ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪਾਤਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਚਿੱਤਰਨ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 5

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9. ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਕੇ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ 3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 1+1+1=3

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10. ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 2+2+2=6

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11. ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 1+2=3

ਵਿਸ਼ਾ-ਪੰਜਾਬੀ

ਪੇਪਰ-ਬੀ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

ਲਿਖਤੀ: 50 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 25 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 75 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

1. ਲੇਖ:(ੳ) ਜੀਵਨੀਆਂ (ਅ) ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ (ੲ) ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧੀ (ਸ) ਤਿਉਹਾਰ ਅਤੇ ਮੇਲੇ।
2. ਚਿੱਠੀਆਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ-ਨਿੱਜੀ ਦਫਤਰੀ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ।
3. ਕਹਾਣੀ ਰਚਨਾ: ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣਾ, ਅਧੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।
4. ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ।
5. ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉੱਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਟਕਸਾਲੀ ਜਾਂ ਮਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ।
6. ਵਿਆਕਰਨ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਮੰਤਵ, ਅੰਗ।
7. ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਵਾਕੰਸ਼/ਅਖਾੳਤਾਂ।
8. ਕਾਰਕ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।
9. ਵਾਕ ਬੋਧ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਵਾਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ /ਵਾਕ ਵਟਾਂਦਰਾ, ਪਦ ਵੰਡ
10. ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ/ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ

11. ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਅਮਲੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੀ ਟਿੱਪੀ ਅੱਧਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਫਰਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਲੜੀ ਨੰ: 12 ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਆਕਰਨ ਤੇ ਲੇਖ ਰਚਨਾ

(ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ)

ਪੇਪਰ ਸੈਂਟਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਵਿਆਕਰਨ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਵਸਤੂ ਨਿਸ਼ਠ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੋ

(ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 5 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣਗੇ 5 ਅੰਕ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਕੋਈ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉੱਤੇ ਲਗ-ਪਗ 400 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 10 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉੱਤੇ ਪੱਤਰ/ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 8 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਸੰਕੇਤਾਂ, ਸਿੱਟੇ ਜਾਂ ਅਧੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 5 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ: ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ, ਕਿਸੇ ਤੁੱਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ। 5 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਵਾਕੰਸ਼/ ਅਖਾਉਤਾਂ ਕੋਈ 7 ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਾਕੰਸ਼/ ਅਖਾਉਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 5 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7. ਕਾਰਕ ਜਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 2 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8. ਵਾਕ ਬੋਧ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਜਾਂ ਵਾਕ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 4 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9. ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ/ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 2 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10. ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋ ਵਾਕ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕੁੱਲ ਸੋਧਾਂ ਚਾਰ ਕਰਨੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ 2 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11. ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ 2 ਅੰਕ

2. Punjab History and Culture
Class - IX
Paper - A

Time: 3 Hours

Theory: 50 Marks

CCE: 25 Marks

Structure of Question Paper

Total: 75 Marks

1. There will be 19 questions in all. All questions will be compulsory.
2. Question No. 1 to 10 will carry 1 mark each. Answer to each question should be in about 10 - 15 words. 10×1=10
3. Question No. 11 to 15 will carry 2 marks each. Answer to each question should be in about 20 - 25 words. 5×2=10
4. Question No. 16 and 17 will carry 5 marks each. Answer to each question should be in about 75-85 words. 2×5=10
5. Question No. 18 & 19 will carry 10 marks each. Answer to each question should be in about 250 - 300 words. Three will be 100% internal choice in these questions. The paper setter should not set more than one such question from one chapter. 2×10=20

TOPIC-WISE WEIGHTAGE TO CONTENT

Topic Sr. No.	Questions Carrying 1 Mark	Questions Carrying 2 Marks	Questions Carrying 5 Marks	Questions Carrying 10 Marks	Total
Sr. No. 1 & 2	5	3	1	1	26 Marks
Sr. No. 3 & 4	5	2	1	1	24 Marks
Total Questions	10	5	2	2	19 Question
Total Marks	10	10	10	20	50 Marks

SYLLABUS

1. Physical features of Punjab and its impact on history.
2. Guru Nanak Dev Ji and his teachings.
3. Development of Sikhism under Guru Angad Dev Ji, guru Amardas Ji, Guru Ram Das Ji and Arjun Dev Ji.
4. Transformation of Sikhism under Guru Hargobind Ji.

2. Punjab History and Culture
Class - IX
Paper – B

Time: 3 Hours

Theory: 50 Marks

CCE: 25 Marks

Structure of Question Paper

Total: 75 Marks

1. There will be 19 questions in all. All questions will be compulsory.
2. Question No. 1 to 10 will carry 1 mark each. Answer to each question should be in about 10 - 15 words. 10×1=10
3. Question No. 11 to 15 will carry 2 marks each. Answer to each question should be in about 20 - 25 words. 5×2=10
4. Question No. 16 and 17 will carry 5 marks each. Answer to each question should be in about 75-85 words. 2×5=10
5. Question No. 18 & 19 will carry 10 marks each. Answer to each question should be in about 250 - 300 words. Three will be 100% internal choice in these questions. The paper setter should not set more than one such question from one chapter. 2×10=20
- 6.

TOPIC-WISE WEIGHTAGE TO CONTENT

Topic Sr. No.	Questions Carrying 1 Mark	Questions Carrying 2 Marks	Questions Carrying 5 Marks	Questions Carrying 10 Marks	Total
Sr. No. 1 & 2	5	3	1	1	26 Marks
Sr. No. 3 & 4	5	2	1	1	24 Marks
Total Questions	10	5	2	2	19 Question
Total Marks	10	10	10	20	50 Marks

SYALLBUS

1. Martyrdom of Guru Teg Bahadur Ji and its significance.
2. Creation of Khalsa by Guru Gobind Singh Ji and its significance
3. Some Important historical monuments of Punjab:
  - a. Harmander Sahib
  - b. Takhat Sri Keshgah of Anandpur Sahib
  - c. Bhathinda Fort
  - d. Bahadurgarh Fort.
4. Some famous legends of Punjab:
  - a. Heer Ranjha
  - b. Sohni Mahiwal

3. English
STRUCTURE OF QUESTION PAPER
Class IX

Theory: 70 marks
CCE: 30 marks
Total: 100 marks

Time: 3 hrs.

Sr. No.	Contents	Marks Distribution
1	Unseen Paragraph (Comprehension)	4q × 2m = 8 marks
2	English Main Course Book -9	
	(a) Short answer type (Any three out of 5 questions)	3q × 2m = 6 marks
	(b) Long answer type (One question with internal choice)	5 marks
3	English Literature Book-9 Supplementary Reader	
	4 out of 6 questions	4q × 3m = 12 marks
4	Poetry	
	(a) Stanza (2 out of 3 questions based on the given stanza)	2q × 3m = 6 marks
	(b) Central idea/ long answer type (with internal choice)	1q × 2m = 2 marks
5	Objective type (Grammar)	12 marks
6	(a) Vocabulary	4 marks
	(b) Note making/E-mail messages (with internal choice)	4 marks
	(c) Paragraph Writing (with internal choice)	4 marks
	(d) Letter Writing (with internal choice)	7 marks

Note: abbreviations used: q-questions, m-marks

Telegram Writing has been deleted

Syllabus

Unit-I Reading Skills

An Unseen passage followed by Comprehension questions.

Unit-2 Text Books: English Main Course Book

1. Grooming of a Boy
2. Plants also Breathe and Feel
3. The Postmaster
4. Budgeting Your Time
5. Journey by Night
6. The Bishop's Candlesticks-1
7. The Bishop's Candlesticks-II
8. God Sees the Truth but Waits-I
9. God Sees the Truth but Waits-II
10. Life Story of a Man-eater
11. The Discovery of Moon
12. Three Great Indians
13. The Death of Abhimanyu

Poetry

- (i) Open Thy Eyes and See Thy God (Rabindranath Tagore)
- (ii) No Men Are Foreign (James Kirkup)

- (iii) Sympathy (Charls Mackay)
- (iv) Excelsior (H.W. Long fellow)
- (v) The Nightingale and the Glow-worm (William Cowper)
- (vi) The Ballad of Father Gilligan (William Butler Yeats)

English Literature Book (Supplementary Reader)

- 1. The Magic Violin
- 2. Wishes Come True
- 3. In the Flood
- 4. My Father And I
- 5. I Became A Great Friend of Animals and Birds
- 6. A letter to God
- 7. The Last Leaf
- 8. The Bewitched Jacket
- 9. The King Who Limped
- 10. The Diamond Maker

Unit-3 Vocabulary

- 1. Nature of Words (Context-Meaning)
- 2. Words as different Parts of Speech
- 3. Synonyms
- 4. Antonyms
- 5. Homonyms
- 6. Formation of words

Unit-4 Grammar

- 1. Determiners
- 2. Modals
- 3. Prepositions
- 4. Conjunctions
- 5. Simple and Complex Sentences
- 6. Voice
- 7. Narration
- 8. Non-Finites
- 9. Tenses (Concord and Sequence)

Unit-5 Guided Creative Writing

- 1. Note-making
- 2. E-mail messages
- 3. Letter Writing
- 4. Paragraph Writing (not more than 100 words)

PRESCRIBED BOOKS

- 1) English Main Course Book for Class-IX (For Intensive Study) Published by Punjab School Education Board.
- 2) English Literature Book (Supplementary Reader) For Class-IX (for Extensive Study), Published by Punjab School Education Board.
- 3) A Practice Book of English Grammar & Composition for Class IX, Published by Punjab School Education Board.

पाठ्यक्रम (2014-15 से लागू)

समय : 3 घंटे

विषय : हिंदी
कक्षा : नौवीं

पूर्णांक - 70
सी.सी.ई - 30

(क) भाषा-लिपि तथा व्यावहारिक व्याकरण (अति लघूत्तर प्रश्न) 10

भाषा, लिपि, वर्ण-विच्छेद, वर्तनी (शब्द-शुद्धि), तत्सम-तद्भव, उपसर्ग, प्रत्यय, लिंग, वचन, विराम-चिह्न।
(1x10=10)

(ख) पाठ्य -पुस्तक 30
(i) अति लघूत्तर प्रश्न (5)
(ii) पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या (4)
(iii) लघूत्तर प्रश्न (गद्य भाग) (6)
(iv) निबंधात्मक प्रश्न (गद्य भाग) (15)

(ग) रचनात्मक लेखन 15
(i) पत्र (अनौपचारिक पत्र) (7)
(ii) अनुच्छेद लेखन (8)

(घ) अपठित गद्यांश 5

(ङ) मुहावरे एवं लोकोक्तियाँ 5

(च) अनुवाद (पंजाबी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद) 5

पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा निर्धारित पाठ्य - पुस्तकें

1. हिंदी-पुस्तक -9
2. हिंदी व्याकरण और मानक रचना विधि (नौवीं श्रेणी के लिए)

प्रश्न-पत्र की रूपरेखा और अंक विभाजन

विषय : हिंदी
कक्षा : नौवीं

समय : 3 घंटे

पूर्णांक - 70
सी.सी.ई - 30

(क) भाषा-लिपि तथा व्यावहारिक व्याकरण (अति लघूत्तर प्रश्न)

प्रश्न-1 निर्धारित विषयों (भाषा, लिपि, वर्ण-विच्छेद, वर्तनी, तत्सम-तद्भव, उपसर्ग, प्रत्यय, लिंग, वचन, विराम-चिह्न) पर दो-दो व्यावहारिक प्रश्न पूछकर किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखने के लिये कहा जायेगा। 10x1=10

(ख) (पाठ्य -पुस्तक)

- प्रश्न-2 (i) पाठ्य पुस्तक (हिंदी पुस्तक-9) में संकलित अति लघूत्तर प्रश्नों में से पाँच प्रश्न पूछे जायेंगे। कविता भाग में से दो प्रश्न और कहानी, निबंध और एकाँकी भाग में से एक-एक प्रश्न पूछा जायेगा। 5x1=5
- (ii) पाठ्य पुस्तक में संकलित कविता भाग में से दो पद्यांश दिये जायेंगे जिनमें से एक पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या लिखने के लिये कहा जायेगा। प्रसंग के लिये 1 अंक तथा व्याख्या के लिये 3 अंक निर्धारित हैं। 1+3=4
- (iii) पाठ्य पुस्तक के गद्य भाग (कहानी, निबंध और एकाँकी) के लघूत्तर प्रश्नों में से तीन प्रश्न पूछे जायेंगे। प्रत्येक गद्य भाग में से 1-1 प्रश्न पूछा जायेगा। 2x3=6
- (iv) पाठ्य पुस्तक के गद्य भाग में से पाँच निबंधात्मक प्रश्न पूछे जायेंगे जिनमें से तीन प्रश्नों का उत्तर लिखने के लिये कहा जायेगा। 5x3=15

(ग) (रचनात्मक लेखन)

- प्रश्न-3 (i) यह प्रश्न पत्र-लेखन से सम्बन्धित होगा। इसमें 100 प्रतिशत आन्तरिक विकल्प दिया जायेगा। 8
(ii) यह प्रश्न अनुच्छेद-लेखन से सम्बन्धित होगा। कोई तीन विषय देकर उनमें से किसी एक विषय पर लगभग 100-120 शब्दों में संदर्भ लिखने के लिये कहा जायेगा। 7

(घ) (अपठित गद्यांश)

- प्रश्न-4 एक अपठित गद्यांश देकर उसके नीचे पाँच प्रश्न दिये जायेंगे।तीन प्रश्नों के उत्तर गद्यांश में से ढूँढ़कर लिखने के लिये कहा जायेगा।चौथा प्रश्न गद्यांश में से कठिन शब्दों के अर्थ लिखने से सम्बन्धित होगा । पाँचवाँ प्रश्न गद्यांश का शीर्षक/ केन्द्रीय भाव से सम्बन्धित होगा।प्रत्येक प्रश्न का एक अंक होगा। 5

(ङ) (मुहावरे एवं लोकोक्तियाँ)

- प्रश्न-5 यह प्रश्न मुहावरे एवं लोकोक्तियों से सम्बन्धित होगा। सात मुहावरे एवं लोकोक्तियाँ देकर उनमें से किन्हीं पाँच मुहावरे एवं लोकोक्तियों के वाक्यों में अर्थ स्पष्ट करने के लिये कहा जायेगा। 5

(च) अनुवाद (पंजाबी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद)

- प्रश्न-6 यह प्रश्न अनुवाद से सम्बन्धित होगा । इस प्रश्न में पंजाबी के सात वाक्य देकर उनमें से किन्हीं पाँच वाक्यों का हिंदी में अनुवाद करने के लिये कहा जायेगा। 5

नोट : पाठ्य-पुस्तक(हिंदी पुस्तक-9) के अभ्यासों को निम्नलिखित शीर्षकों से प्रस्तुत किया गया है-
1.विषय बोध 2.भाषा बोध 3. रचनात्मक अभिव्यक्ति 4. पाठेतर सक्रियता 5. ज्ञान विस्तार ।
यद्यपि परीक्षा में केवल विषय-बोध व भाषा-बोध से सम्बन्धित प्रश्न ही पूछे जाएंगे किन्तु पाठेतर सक्रियता, रचनात्मक अभिव्यक्ति व ज्ञान विस्तार को अनावश्यक या अतिरिक्त कार्य मानकर उस पर जोर/ध्यान न देना या उसे छोड़ ही देना विषय और अध्यापन कार्य के प्रति न्याय नहीं होगा।

5. Urdu

Urdu in lieu of Hindi Class IX (2012-13)	
(اردو بجائے ہندی)	
نصابی کتاب: جان پہچان (نویں جماعت کے لیے) حصہ 4، شائع کردہ: NCERT NEW DELHI	
وقت 3 گھنٹے	تحریری پرچہ نمبر 70 داخلی تعین نمبر 30 کل نمبر 100
10	I دس مختصر و لازمی سوالات کے جوابات تحریر کرنا۔
10	II اشعار کا مطلب لکھنا۔
5	III شاعر یا نثر نگار کے حالات زندگی اور ادبی خدمات لکھنا۔
5	IV الفاظ اور محاوروں کا جملوں میں استعمال۔
5	V الفاظ کے معانی لکھنا۔
5	VI کسی ایک سبق کا خلاصہ لکھنا۔
5	VII نظم کا مرکزی خیال لکھنا۔
5	VIII متضاد الفاظ لکھنا / خالی جگہ پُر کرنا / واحد جمع
10	IX درخواست / خط لکھنا۔
10	X مضمون لکھنا۔

اساتذہ، طلباء، پرچہ بنانے والوں اور امتحان لینے والوں کے لیے خاص ہدایات۔

1x10=10

سوال نمبر 1 تمام نصاب پر مشتمل ہوگا۔ اس میں دس مختصر سوال پوچھے جائیں گے،
ہر ایک سوال ایک نمبر کا ہوگا۔

10

سوال نمبر 2 دیئے گئے اشعار میں سے کسی پانچ کا مطلب لکھنا۔ ہر شعر کے دو نمبر ہوں گے۔

5

سوال نمبر 3 کسی ایک شاعر یا نثر نگار کے حالات زندگی اور ادبی خدمات پر دس جملے تحریر کرنا۔

سوال نمبر 4 دیئے گئے محاوروں والفاظ میں سے کسی پانچ کو جملوں میں استعمال کرنا۔

5

ہر ایک جملے کے لیے دو نمبر ہوں گے۔

5

سوال نمبر 5 کسی پانچ الفاظ کے معانی لکھنا۔ ہر ایک لفظ کا ایک نمبر ہوگا۔

5

سوال نمبر 6 دیئے گئے اسباق میں سے کسی ایک سبق کا خلاصہ لکھنا۔

5

سوال نمبر 7 دی گئی نظم کا مرکزی خیال لکھنا۔ اس کے لیے دس نمبر ہوں گے۔

5

سوال نمبر 8 کسی پانچ الفاظ کے متضاد الفاظ تحریر کرنا / خالی جگہ پُر کرنا / واحد جمع، ہر ایک لفظ کے لیے ایک نمبر ہوگا۔

10

سوال نمبر 9 اپنے اسکول کے پرنسپل صاحب کے نام درخواست تحریر کرنا / خط لکھنا۔

10

سوال نمبر 10 کسی ایک عنوان پر کم از کم 200 لفظوں کا مضمون لکھنا۔ آغاز کے لیے دو نمبر،

نفس مضمون کے لیے پانچ نمبر اور اختتام کے لیے 3 نمبر ہوں گے۔

6. ਗਣਿਤ

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ: 50

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਅੰਕ : 20

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 100

ਸਮਾਂ - 3 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

- 1 ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- 2 ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਭਾਗ 1-1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ।
- 3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 2 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
- 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ:9 ਤੋਂ 15 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
- 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 16 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਂ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
1.	ਸੰਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ	3	1	1	-	-
2 .	ਬਹੁਪਦੀਆਂ	5	-	1	1	-
3.	ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਜਿਆਮਿਤੀ	2	-	1	-	-
4.	ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ	2	-	1	-	-
5.	ਇਯੂਕਲਿਡ ਜਿਆਮਿਤੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ	2	-	1	-	-
6.	ਰੇਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣ	4	1	-	1	-
7.	ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ	4	1	-	1	-
8.	ਚਤੁਰਭੁਜ	3	-	-	1	-
9.	ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ	3	-	-	1	-
10.	ਚੱਕਰ	4	1	-	1	-
11.	ਰਚਨਾਵਾਂ	2	-	1	-	-
12.	ਹੀਰੋ ਦਾ ਸੂਤਰ	3	-	-	1	-
13.	ਸਤ੍ਰੁਈ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਆਇਤਨ	5	-	-	-	1
14.	ਅੰਕੜਾ ਵਿਗਿਆਨ	5	-	-	-	1
15.	ਸੰਭਾਵਨਾ	3	1	1	-	-
ਕੁੱਲ ਜੋੜ		50	5	7	7	2

1. **ਸੰਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ:-** ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ, ਸ਼ਾਤ/ਅਸ਼ਾਤ ਦੁਹਰਾਉਦੇ ਦਸ਼ਮਲਵਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡਦਰਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਣਾ, ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਦੁਹਰਾਉਦੇ/ਸ਼ਾਤ ਦਸ਼ਮਲਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ।

ਨਾ ਦੁਹਰਾਉਦੇ/ਅਸ਼ਾਤ ਦਸ਼ਮਲਵ ਜਿਵੇਂ ਕਿ $\sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{5} \dots$ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਅਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ $\sqrt{2}, \sqrt{3}$ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਬਿੰਦੂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਬਿੰਦੂ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਧਨਾਤਮਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆ x ਦੇ ਲਈ $\sqrt{x}$ ਦੀ ਹੋਂਦ।

ਕਿਸੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆ ਦੇ n ਵੇਂ ਮੂਲ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ।

ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ ਅੰਕ ਘਾਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘਾਤ-ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਪਰਿਮੇਯ ਘਾਤ ਅੰਕ ਧਨਾਤਮਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, $\frac{1}{a+b\sqrt{x}}$ ਅਤੇ $\frac{1}{\sqrt{x}+\sqrt{y}}$ ਵਰਗੀਆਂ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਨਲਕਰਣ। ਜਿਥੇ x ਅਤੇ y ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ a, b ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ।

2. ਬਹੁਪਦੀਆਂ :- ਇੱਕ ਚਲ ਵਾਲੀ ਬਹੁਪਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂਕ, ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਲਟ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ, ਇਸਦੇ ਪਦ, ਸਿਫਰ ਬਹੁਪਦ: ਬਹੁਪਦ ਦੀ ਘਾਤ। ਅਚਲ, ਇੱਕ ਘਾਤੀ, ਦੋ ਘਾਤੀ, ਤਿੰਨ ਘਾਤੀ ਬਹੁਪਦ, ਇੱਕ ਪਦ, ਦੋ ਪਦ, ਤਿੰਨ ਪਦ। ਗੁਣਨਖੰਡ ਅਤੇ ਗੁਣਜ, ਬਹੁਪਦ/ਸਮੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਫਰ/ਮੂਲ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਥਿਊਰਮ ਦਾ ਕਥਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਅਨੁਰੂਪਤਾ (Analogy), ਗੁਣਨਖੰਡ ਥਿਊਰਮ ਦਾ ਕਥਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ, $ax^2 + bx + c, a \neq 0$, ਦਾ ਗੁਣਨਖੰਡ ਜਿਥੇ a, b , ਅਤੇ c ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਘਾਤੀ ਬਹੁਪਦ ਦਾ ਗੁਣਨਖੰਡ, ਗੁਣਨਖੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ। ਅਲਜਬਰਈ ਵਿਅੰਜਕ ਅਤੇ ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਹੋਰ ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

$$(x + y + z)^2 = x^2 + y^2 + z^2 + 2xy + 2yz + 2zx$$

$$(x \pm y)^3 = x^3 \pm y^3 \pm 3xy(x \pm y)$$

$x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz = (x + y + z)(x^2 + y^2 + z^2 - xy - yz - zx)$ ਵਰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਪਦਾਂ ਦੇ ਗੁਣਨਖੰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ। ਸਧਾਰਣ ਤਤਸਮਕਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਬਹੁਪਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋਣ ਯੋਗ।

3. ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅੰਕ ਜਿਆਮਿਤੀ:- ਕਾਰਟੀਜ਼ੀਅਨ ਤਲ, ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ, ਨਾਮ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਤਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਦ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਤਲ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ ਲਗਾਉਣੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ: $ax+by+c = 0$ ਵਰਗੀ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ, ਇਸਨੂੰ $y = mx+c$ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਕੇ ਅਤੇ ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ।

4. ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ :- ਇੱਕ ਚਲ ਵਾਲੀ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੀਕਰਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਦੇ ਅਸੀਮਿਤ ਹੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਦਰਸਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਉੱਤੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਜਿੰਦਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੀਜ ਗਣਿਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਲੋਚੀ ਹੱਲ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਤੋਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ।

5. ਇਯੂਕਲਿਡ ਜਿਆਮਿਤੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ:- ਇਤਿਹਾਸ: ਇਯੂਕਲਿਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾ-ਗਣਿਤ ਇਯੂਕਲਿਡ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਪੰਜਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਤੁਲ ਰੁਪਾਂਤਰਣ, ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਥਿਊਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ।

(1) ਦੋ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਰੇਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

* (2) ਦੋ ਭਿੰਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਝਾਂ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

6. ਰੇਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣ:-

- (1) ਜੇ ਇੱਕ ਕਿਰਣ ਕਿਸੇ ਰੇਖਾ ਤੇ ਖੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣੇ ਦੋ ਲਾਗਵੇਂ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 180° ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ ।
- * (2) ਜੇ ਦੋ ਰੇਖਾਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੱਟਣ ਤਾਂ ਸਿਖਰ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (3) ਦੋ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਟਵੀਂ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਟਣ ਨਾਲ ਬਣੇ ਇਕਾਂਤਰ ਕੋਣਾਂ, ਸੰਗਤ ਕੋਣਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੋਣਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਤੀਜੇ ।
- (4) ਰੇਖਾਵਾਂ, ਜੋ ਇੱਕ ਹੀ ਰੇਖਾ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੋਣ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਾਂਤਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- * (5) ਤਿਭੁਜ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 180° ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (6) ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਿਭੁਜ ਦੀ ਇੱਕ ਭੁਜਾ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਿਆ ਬਾਹਰੀ ਕੋਣ ਅੰਦਰਲੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਜੋੜਫਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

7. ਤਿਭੁਜਾਂ:-

- (1) ਦੋ ਤਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਕੋਣ, ਦੂਜੀ ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸੰਗਤ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ [S.A.S.(ਭੁ-ਕੋ-ਭੁ)ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ]।
- * (2) ਦੋ ਤਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤਿਭੁਜ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕੋਣ ਅਤੇ ਕੋਣਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭੁਜਾ, ਦੂਜੀ ਤਿਭੁਜ ਦੇ ਦੋ ਸੰਗਤ ਕੋਣਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭੁਜਾ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ [A.S.A.(ਕੋ-ਭੁ-ਕੋ)ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ]।
- (3) ਦੋ ਤਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਭੁਜਾਵਾਂ, ਦੂਜੀ ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਸੰਗਤ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ [S.S.S(ਭੁ-ਭੁ-ਭੁ) ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ]।
- (4) ਦੋ ਸਮਕੋਣ ਤਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤਿਭੁਜ ਦਾ ਕਰਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੁਜਾ, ਦੂਜੀ ਤਿਭੁਜ ਦੇ ਕਰਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੁਜਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ।
- * (5) ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (6) ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਿਭੁਜ ਦੇ ਦੋ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁਜਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।
- (7) ਤਿਭੁਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਣ ਅਤੇ ਸਨਮੁੱਖ ਵਿੱਚਲੇ ਸਬੰਧੀ।

8. ਚਤੁਰਭੁਜ :-

- * (1) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਵਿਕਰਣ ਇਸਨੂੰ ਦੋ ਸਰਬੰਗਸਮ ਤਿਭੁਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।
- (2) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ।
- (3) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਵਿੱਚ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁਜਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ।
- (4) ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੋਵੇ ।
- (5) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਵਿਕਰਣ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ।
- (6) ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਤੀਜੀ ਭੁਜਾ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ।

9. **ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ :-** ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਆਇਤ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ।

* (1) ਇੱਕ ਹੀ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣੀਆਂ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(2) ਇੱਕ ਹੀ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣੀਆਂ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ।

10. **ਚੱਕਰ:-** ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਕਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ, ਅਰਧ-ਵਿਆਸ, ਘੇਰਾ, ਵਿਆਸ, ਜੀਵਾ, ਚਾਪ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਕੋਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ।

* (1) ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਜੀਵਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਉੱਪਰ ਬਰਾਬਰ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ।

(2) ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜੀਵਾ ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਲੰਬ ਉਸ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਤੌਰ ਤੇ ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਰੇਖਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵਾ ਉੱਤੇ ਲੰਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(3) ਤਿੰਨ ਅਸਮਰੇਖੀ ਬਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਚੱਕਰ ਲੰਘਦਾ ਹੈ।

(4) ਕਿਸੇ ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਜੀਵਾਵਾਂ (ਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਚੱਕਰਾਂ) ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ।

* (5) ਕਿਸੇ ਚਾਪ ਦੁਆਰਾ ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਕੋਣ ਉਸੇ ਚਾਪ ਦੁਆਰਾ ਚੱਕਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਬਣਾਏ ਕੋਣ ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(6) ਇੱਕ ਹੀ ਚੱਕਰਾ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(7) ਜੇਕਰ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਖੰਡ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਦੋ ਹੋਰ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਬਿੰਦੂ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(8) ਚੱਕਰੀ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੋੜੇ ਦਾ ਜੋੜ 180° ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ।

11. **ਰਚਨਾਵਾਂ:-**

(1) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਰੇਖਾ ਖੰਡ ਅਤੇ ਕੋਣ 60° , 90° , 45° ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਮਭੁਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ।

(2) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਆਧਾਰ, ਆਧਾਰ ਕੋਣ ਅਤੇ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਜੋੜ/ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ।

(3) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਰਿਮਾਪ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਕੋਣਾਂ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ।

12. **ਹੀਰੋ ਦਾ ਸੂਤਰ :-** ਹੀਰੋ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੁਆਰਾ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਿਨਾ ਸਥੂਤ ਦੇ, ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀਰੋ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

13. **ਸਤ੍ਰੁਈ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਆਇਤਨ :-** ਘਣ, ਘਣਾਵ, ਲੰਬ ਚੱਕਰੀ ਸਿਲੰਡਰ, ਲੰਬ ਚੱਕਰੀ ਸ਼ੁਕੂ, ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਦੀ ਸਤ੍ਰਾ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਆਇਤਨ।

14. **ਅੰਕੜਾ ਵਿਗਿਆਨ :-** ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ, ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ - ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ, ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ/ ਅਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ, ਛੜ ਗ੍ਰਾਫ, ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਬਹੁਭੁਜ, ਇੱਕਠੇ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ। ਅਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਮੱਧਮਾਨ, ਮੱਧਿਕਾ ਅਤੇ ਬਹੁਲਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।

15. **ਸੰਭਾਵਨਾ:-** ਇਸਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਆਵਰਤੀ ਨਿਰੀਖਣ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਸੰਭਾਵਨਾ: ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ।

ਨੋਟ:- ਜਿੰਨਾ ਥਿਉਰਮਾਂ ਤੇ * ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਹਨ।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਯੋਗੀ

ਸਮਾਂ:-2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ:-20

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅੰਕ-ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:

1. ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ,
ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। (6×2) : 12 ਅੰਕ
2. ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਕਿਰਿਆ ਨੋਟ ਬੁੱਕ : 4 ਅੰਕ
3. ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ : 4 ਅੰਕ

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਯੋਗੀ

ਕਿਰਿਆਵਾਂ

1. ਅਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ($\sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{5}, \dots$ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਣਾ।
2. ਇਕਾਈ ਘਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤਤਸਮਕ $a^3 + b^3 = (a + b)(a^2 - ab + b^2)$ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ।
3. ਇਕਾਈ ਘਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤਤਸਮਕ $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 + ab + b^2)$ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ।
4. ਘਣਾਵ ਅਤੇ ਇਕਾਈ ਘਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਤਤਸਮਕ $(a + b)^3 = a^3 + b^3 + 3a^2b + 3ab^2$ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ।
5. ਘਣਾਵ ਅਤੇ ਇਕਾਈ ਘਣਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤਤਸਮਕ $(a - b)^3 = a^3 - b^3 - 3a^2b + 3ab^2$ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ।
6. ਗਰਾਫ਼ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਗਰਾਫ਼ ਖਿੱਚਣਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ।
7. ਗਰਾਫ਼ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਿਖਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
8. $x^2 + bx + c$ ਵਰਗੇ ਦੋ ਘਾਤੀ ਵਿਅੰਜਕ ਦਾ ਗੁਣਨਖੰਡ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
9. ਕਾਟਵੀਂ ਰੇਖਾ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਬਣਾਏ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।
10. ਕਾਟਵੀਂ ਰੇਖਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾ ਨਾਲ਼ ਬਣਾਏ ਕੋਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
11. ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਚੁੱਕ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਤੀਸਰੀ ਭੁਜਾ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
12. ਤਿਕੋਣਾਕਾਰ ਕੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਚੁੱਕਾਂ ਦੀ ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ (ਕਸੌਟੀਆਂ) ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ।
13. ਜੀਓ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ਼ ਤਿੰਨ ਚੁੱਕ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
14. ਕਾਗਜ਼ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਚੁੱਕ ਦੀ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਪਰਿਮੇਯ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ।
15. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਮੋੜ ਕੇ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
16. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਇਸਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
17. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਤਿੰਨ ਚੁੱਕ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਦੇ ਗੁਣਨਫਲ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
18. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਕਰਣਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈਆਂ ਦੇ ਗੁਣਨਫਲ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
19. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮਲੰਬ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੰਬਾਈਆਂ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਦੇ ਗੁਣਨਫਲ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
20. ਇਹ ਦਿਖਾਓ ਕਿ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀਆਂ ਲਾਗਵੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਿਆ ਚਤੁਰਭੁਜ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
21. ਕਾਗਜ਼ ਮੋੜਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ:

- (ੳ) ਕਿਸੇ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਦਾ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
  - (ਅ) ਕਿਸੇ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਦਾ ਲੰਬ ਸਮ ਦੁਭਾਜਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
  - (ੲ) ਕਿਸੇ ਕੋਣ ਦਾ ਸਮਦੁਭਾਜਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
  - (ਸ) ਤਿਭੁਜ ਦੀ ਮੱਧਿਕਾ ਖਿਚਣੀ।
22. ਆਪਣੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਛੜ ਗ੍ਰਾਫ ਖਿੱਚਣਾ।
23. ਤਾਸ਼ ਦੀ ਗੁੱਟੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਪੱਤੇ/ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਵਾਨਾ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।

7. ਵਿਗਿਆਨ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 50 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ:

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 20 ਅੰਕ

ਸੀ ਸੀ ਈ: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

1. ਸੈਂਕੜਨਵਾਈਜ਼ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਅੰਕ-ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

ਸੈਂਕੜਨ-ੳ ਅਧਿਆਇ (1,2,3,4,14) = 16 ਅੰਕ

ਸੈਂਕੜਨ-ਅ ਅਧਿਆਇ (5, 6, 7, 13, 15) = 16 ਅੰਕ

ਸੈਂਕੜਨ-ੲ ਅਧਿਆਇ (8, 9, 10, 11, 12) = 18 ਅੰਕ

2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ 20 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਸੈਂਕੜਨ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਨੰ:	ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਦੋ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪੰਜ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਕੁੱਲ ਜੋੜ
ੳ	1,2,3,4,14	1	2	2	1	16
ਅ	5,6,7,13,15	1	2	2	1	16
ੲ	8,9,10,11,12	3	2	2	1	18
	ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5	6	6	3	20
	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	5	12	18	15	50

1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 6 ਤੋਂ 11 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 30-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 12 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 18 ਤੋਂ 20 ਤੱਕ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-120 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਪਾਠ 1:- ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥ:-

ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਸਰੂਪ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਕਣੂਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੁਣ, ਪਦਾਰਥ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ, ਕੀ ਪਦਾਰਥ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲਦੇ ਹਨ?, ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ, ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ, ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਨਾਲ ਠੰਢਕ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?, ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ ਕਿਉਂ ਪਹਿਨਣਦੇ ਹਾਂ।

ਪਾਠ 2:- ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸੁਧਤਾ:-

ਮਿਸ਼ਰਣ ਕੀ ਹੈ?, ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਘੋਲ ਕੀ ਹੈ?, ਘੋਲ ਦੇ ਗੁਣ, ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਸੰਘਤਾ, ਨਿਲੰਬਨ ਕੀ ਹੈ?, ਨਿਲੰਬਨ ਦੇ ਗੁਣ, ਕੋਲਾਈਡਨ ਘੋਲ ਕੀ ਹਨ?, ਕੋਲਾਈਡਲ ਦੇ ਗੁਣ, ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੇ ਘਟਕਾਂ ਦਾ ਨਿਖੇੜਨ, ਨੀਲੀ/ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ ਤੋਂ ਰੰਗਦਾਰ ਡਾਈ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰੀਮ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਮਕ ਅਤੇ ਸੋਡੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੋ ਅਯੁਲਨਸ਼ੀਲ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ,

ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੋਸਾਂ ਹਵਾ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸ਼ੁੱਧ ਸੈਮਪਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਪਰਾਵਰਤਨ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ।

ਪਾਠ 3:- ਪਰਮਾਣੂ ਅਤੇ ਅਣੂ:-

ਰਸਾਇਣਿਕ ਸੰਯੋਜਨ ਦੇ ਨਿਯਮ (Laws of Chemical Combination) ਪੁੰਜ ਸੁਰੱਖਿਅਣ ਨਿਯਮ ਕੀ ਹੈ?, ਸਥਿਰ ਅਨੁਪਾਤੀ ਨਿਯਮ, ਪਰਮਾਣੂ ਕੀ ਹਨ, ਪਰਮਾਣੂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ, ਪਰਮਾਣੂ ਪੁੰਜ, ਪਰਮਾਣੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਅਣੂ ਕੀ ਹਨ?, ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੇ ਅਣੂ, ਆਇਨ ਕੀ ਹਨ?, ਰਸਾਇਣਿਕ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣਾ, ਸਰਲ ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰ, ਅਣਵੀਂ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਮੋਲ ਸਿਧਾਂਤ, ਸੂਤਰ ਇਕਾਈ ਪੁੰਜ।

ਪਾਠ 4:- ਪਰਮਾਣੂ ਦੀ ਬਣਤਰ:-

ਪਰਮਾਣੂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਪਰਮਾਣੂ ਦਾ ਥਾਮਸਨ ਮਾਡਲ, ਪਰਮਾਣੂ ਦਾ ਰਦਰ ਫੋਰਡ ਮਾਡਲ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ, ਪਰਮਾਣੂ ਦਾ ਬੋਹਰ ਮਾਡਲ, ਨਿਊਟ੍ਰਾਨ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨੀ ਤਰਤੀਬ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਊਰਜਾ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਤੀਬ, ਸੰਯੋਜਕਤਾ, ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਖਿਆ ਤੇ ਪੁੰਜ-ਸੰਖਿਆ, ਸਮਸਥਾਨਕ, ਸਮਭਾਰਿਕ।

ਪਾਠ 5:- ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਇਕਾਈ:-

ਸਜੀਵ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?, ਸੈੱਲ-ਕੰਧ (ਸੈੱਲ ਭਿੱਤੀ), ਕੇਂਦਰਕ ਸੈੱਲ-ਦ੍ਰਵ, ਸੈੱਲ ਦੇ ਨਿੱਕੜੇ ਅੰਗ, ਐਂਡੋਪਲਾਜ਼ਮੀ, ਗਾਲਜੀ ਕਾਇਆਵਾਂ, ਲਾਈਸੋਸੋਮ, ਮਾਇਟੋਕੋਂਡਰੀਆਂ, ਪਲਾਸਟਿਡ, ਰਸਧਾਨੀਆਂ।

ਪਾਠ 6:- ਟਿਸ਼ੂ:-

ਪੌਦਾ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਟਿਸ਼ੂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਵਿਭਾਜਨਯੋਗ ਟਿਸ਼ੂ ਦਾ ਵਰਗੀ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਾਣੀ ਟਿਸ਼ੂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਵਰਨਣ, ਪੇਸ਼ੀ ਟਿਸ਼ੂ ਤੇ ਨਾੜੀ ਟਿਸ਼ੂ, ਅਧਿਛੱਦ ਟਿਸ਼ੂ, ਜੋੜਕ ਟਿਸ਼ੂ।

ਪਾਠ 7:- ਸਜੀਵ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ:-

ਸਜੀਵਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਕਾਸ, ਮੋਨੀਰਾ, ਪ੍ਰੋਟੀਸਟਾ, ਫੰਜਾਈ, ਪਲਾਂਟੀ, ਬ੍ਰਾਇਓਡਾਈਟਾ, ਫਾਈਲਮ ਪ੍ਰੋਟੋਜ਼ੋਆ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਫੰਜਾਈ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਥੈਲੋਫਾਈਟਾ, ਟੈਰਿਡੋਫਾਈਟਾ, ਜਿਮਨੋਸਪਰਮ, ਐਂਜੀਓਸਪਰਮ, ਐਨੀਮੇਲੀਆ ਅਤੇ ਐਲੀਮੇਲੀਆ ਜਗਤ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਵਰਟੀਬਰੇਟਾ, ਐਂਫਿਬੀਆ, ਰੈਪਟੀਲੀਆ, ਏਵੀਜ਼, ਐਲੀਆ, ਪਾਇਸਿਸ, ਇਕਾਈਨੋਡਰਮੇਟਾ, ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਰਡੇਟਾ।

ਪਾਠ 8:- ਗਤੀ:-

ਗਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਇੱਕਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਗਤੀ, ਗਤੀ ਦੀ ਦਰ ਦਾ ਮਾਪਨ, ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਚਾਲ, ਗਤੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਦਰ, ਦੂਰੀ-ਸਮਾਂ ਗਰਾਫ, ਵੇਗ-ਸਮਾਂ ਗਰਾਫ, ਗਤੀ ਦੀਆਂ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਗਰਾਫਿਕ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਚਕਰਾਕਾਰ ਗਤੀ।

ਪਾਠ 9:- ਬਲ ਅਤੇ ਗਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ:-

ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਬਲ, ਗਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਯਮ, ਜੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਪੁੰਜ, ਗਤੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਿਯਮ, ਗਤੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਨਿਯਮ, ਸੰਵੇਗ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਣ।

ਪਾਠ 10:- ਗੁਰੂਤਾ-ਆਕਰਸ਼ਣ:-

ਗੁਰੂਤਾ-ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਨਿਯਮ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਗੁਰੂਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਵਸਤੂ ਦੀ ਗਤੀ, ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਭਾਰ, ਧਕੇਲ ਬਲ ਅਤੇ ਦਬਾਉ, ਦ੍ਰਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ, ਉਛਾਲ ਬਲ, ਅਰਾਕੀਮਿਡੀਜ਼ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਾਪੇਖ ਘਣਤਾ।

ਪਾਠ 11:- ਕੰਮ ਅਤੇ ਊਰਜਾ:-

ਕੰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਇਕਾਈ, ਊਰਜਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਇਕਾਈ, ਗਤਿਜ ਊਰਜਾ, ਸਥਿਤਜ ਊਰਜਾ।

ਪਾਠ 12:- ਧੁਨੀ:-

ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਧੁਨੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ, ਲੱਛਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਧੁਨੀ ਚਾਲ, ਸਰਲ ਪੈਂਡੂਲਮ, ਬੈਲਜ਼ਾਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਟਿਊਨਿੰਗ ਫੋਰਕ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧੁਨੀ ਦਾ ਵੇਗ, ਗੂੰਜ (Echo) ਧੁਨੀ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਗੂੰਜ, ਪਾਰਸ਼ਵਣ ਤਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਸੋਨਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸੁਣਨਯੋਗ ਸੀਮਾ, ਪਰਾਸਰਵਣ ਧੁਨੀ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਨ ਦੀ ਬਣਤਰ।

ਪਾਠ 13:- ਅਸੀਂ ਬਿਮਾਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ:-

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਗਾੜ, ਸਿਹਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਲਪਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਦੀਰਘਕਾਲੀਨ ਰੋਗ, ਦੀਰਘ-ਕਾਲੀਨ ਰੋਗ ਅਤੇ ਮੰਦੀ ਸਿਹਤ, ਛੂਤ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਛੂਤ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕ, ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।

ਪਾਠ 14:- ਸਾਡੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ:-

ਹਵਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਹਵਾ ਦਾ ਵੇਗ, ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਵਰਖਾ, ਪਾਣੀ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ, ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਚੱਕਰ, ਕਾਰਬਨ ਚੱਕਰ, ਗ੍ਰੀਨ-ਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਓਜੋਨ ਪਰਤ।

ਪਾਠ 15:- ਭੋਜਨ-ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ:-

ਫਸਲੀ-ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਸੰਬੰਧੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਸੰਬੰਧੀ, ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਧੀ, ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਧੀ, ਖਾਦਾਂ, ਸਿੰਚਾਈ-ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ, ਦਾਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਲੱਛਣ, ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ।

ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਹਿਲਾ ਟਰਮ

1. ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ

- i. ਸਟਾਰਚ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ
- ii. ਚਨਾ ਦਾਲ ਵਿੱਚ ਮੈਟਾਨਿਲ ਯੇਲੋ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ।

2. ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

- i. ਸਾਧਾਰਨ ਨਮਕ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਐਲਮ ਦਾ, ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
- ii. ਮਿੱਟੀ, ਚਾਕ ਪਾਉਡਰ, ਰੇਤੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਸਪੇਂਸ਼ਨ ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
- iii. ਸਟਾਰਚ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅੰਡੇ ਦਾ ਐਲਬੂਮਿਨ/ਦੁਧ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਲਾਇਡਲ ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ

3. ਲੋਹ ਚੁਰਨ ਅਤੇ ਸਲਫ਼ਰ ਪਾਉਡਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਯੋਗਿਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ

- i. ਦਿੱਖ- ਸਮਅੰਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਖਮਅੰਗਤਾ
- ii. ਚੁੰਬਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਿਆ
- iii. ਘੋਲਕਕਾਰਬਨ ਡਾਈਸਲਫਾਈਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਿਆ
- iv. ਤਾਪ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

4. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਜਾਂ ਰਸਾਇਣਿਕ ਬਦਲਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ -

- i. ਲੋਹੇ ਅਤੇ ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ ਦਾ ਘੋਲ -1
  - ii. ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ ਰਿਬਨ ਦਾ ਜਲਣਾ-1
  - iii. ਜਿਸਤ ਅਤੇ ਪਤਲੇ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਕਿਰਿਆ-1
  - iv. ਅਮੋਨੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਨਾ ।
  - v. ਸੋਡੀਅਮ ਸਲਫੇਟ ਅਤੇ ਬੇਰੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਦੀ ਕਿਰਿਆ
  - vi. ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਝਿੱਲੀ ਅਤੇ
  - vii. ਗੱਲੂ ਦੇ ਐਪੀਥੀਮੀਅਨ ਸੈਲਾਂ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਸਲਾਇਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਰਨਾ ਅਤੇ ਨਾਮਾਂਕਿਤ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
5. ਤਿਆਰ ਸਖਾਈ ਸਲਾਈਡ ਦੁਆਰਾ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰੇਨਕਾਈਮਾ ਅਤੇ ਸਕਲੈਰਨਕਾਈਮਾ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਜੰਤੂਆ ਵਿੱਚ ਧਾਰੀਦਾਰ ਪੇਸ਼ੀ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਨਾੜੀ ਸੈਲ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਨਾਮਾਂਕਿਤ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
  6. ਜੌਹਰ ਉਡਾਉਣਾ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਨਮਕ, ਰੇਤ ਅਤੇ ਅਮੋਨੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਖੇੜਨਾ।
  7. ਬਰਫ਼ ਦਾ ਪਿਘਲਾਣ ਦਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਬਾਲ ਦਰਜ਼ਾ ਗਿਆਤ ਕਰਨਾ ।
  8. ਕਮਾਨੀਦਾਰ ਤੁਲਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਤਿਜੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਰੱਖੇ ਆਇਤਾਕਾਰ ਲਕੜ ਦੇ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਨਿਊਨਤਮ ਬਲ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਬਲਾਕ ਹਿਲਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣੇ ।
  9. ਕਿਸਮਿਸ਼ (ਸੋਗੀ) ਦੁਆਰਾ ਸੌਖੇ ਗਏ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਿਆਤ ਕਰਨਾ ।

ਦੂਜਾ ਟਰਮ

1. ਧੁਨੀ ਦੇ ਪਰਾਵਰਤਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ।
2. ਇੱਕ ਕਮਾਨੀਦਾਰ ਤੁਲਾ ਅਤੇ ਮਾਪਕ ਸਿਲੰਡਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਠੋਸ ਵਸਤੂ (ਜਿਸਦੀ ਘਣਤਾ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ) ਦੀ ਘਣਤਾ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ।
3. ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਠੋਸ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਠੋਸ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਮੀ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਿੱਚਕਾਰ ਸਬੰਧ (ਆਰਕੀਮਿਡੀਜ਼ ਸਿਧਾਂਤ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਜਦੋਂ !
  - ਨਲਕੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵ/.
  - ਖਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ।
4. ਠੋਸ ਲੋਹੇ ਦੇ ਘਣਾਵ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਿੰਨ ਸਤ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੇਤੇ /ਆਟੇ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਦਬਾਉ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਤ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਦਬਾਉ ਨੂੰ ਮਾਪਨਾ ।
5. ਇੱਕ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਤਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰੰਗ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ।
6. ਸਪਾਈਰੋਗਾਇਗ/ਅਗੈਰੀਕਸ, ਮੌਸ/ਫਰਨ, ਪਾਇਨਸ (ਨਰ ਜਾਂ ਮਾਦਾ ਕੋਨ) ਅਤੇ ਐਨਜਿਉਸਪਰਮ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਲਛਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਗਰੂਪੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
7. ਚਿੱਤਰ /ਚਾਰਟ /ਮਾਡਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਾਕਰੋਚ, ਗੰਡੋਆ, ਮੱਛੀ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਜੰਤੂ ਲਈ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
  - ਫਾਈਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ-1
  - ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ ।
8. ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਪੁੰਜ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ।
9. ਇੱਕ ਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਘਤੇ ਦੋ ਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਜੜਾਂ, ਤਣੇ, ਪੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ।
10. ਮਛੱਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ।

8. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 70 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 32 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 4 ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ:-

ਭਾਗ ਓ - ਭੂਗੋਲ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 7	ਅੰਕ: 20
ਭਾਗ ਅ - ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 8 ਤੋਂ 16	ਅੰਕ: 15
ਭਾਗ ਏ - ਇਤਿਹਾਸ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 17 ਤੋਂ 23	ਅੰਕ: 20
ਭਾਗ ਸ - ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 24 ਤੋਂ 32	ਅੰਕ: 15
3. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
4. ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ/ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ/ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ।
5. ਹਰੇਕ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।
6. ਛੇ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 125-130 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
7. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:

ਭਾਗ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	6 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਨਕਸ਼ਾ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ
ਓ. ਭੂਗੋਲ	3	2	1	5 ਤੱਥ ਇੱਕ- ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪੁਛੇ ਜਾਣਗੇ	20
ਅ. ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ	6	3	-	-	15
ਏ. ਇਤਿਹਾਸ	3	2	1	5 ਤੱਥ ਇੱਕ- ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪੁਛੇ ਜਾਣਗੇ	20
ਸ. ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ	6	3	-	-	15
ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	18	10	2	2	70 ਅੰਕ

ਭਾਗ-(ਓ)

(ਭੂਗੋਲ)

ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ :

ਅੰਕ: 20

1. ਵਾਤਾਵਰਨ : ਵਾਯੂਮੰਡਲ, ਥਲ-ਮੰਡਲ, ਜਲ-ਮੰਡਲ, ਜੀਵ-ਮੰਡਲ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਥਾਂ।
2. ਥਲ-ਮੰਡਲ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਬਦਲਦਾ ਸਰੂਪ, ਬਾਹਰੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਛਿੱਜਣ, ਕ੍ਰਮ ਸਥਾਪਨ ਦੇ ਕਾਰਕ, ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ, ਭੂਮੀਗਤ ਜਲ, ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ, ਹਿਮ-ਨਦੀ, ਪੌਣਾਂ, ਲਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ ਹਿਲ-ਜੁਲ, ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਭੂਚਾਲ।
3. ਆਫਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ : ਆਫਤਾਂ-ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ, ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਬਚਾਓ।

4. ਵਾਯੂ ਮੰਡਲ : ਸੂਰਜੀ ਤਾਪ, ਤਾਪਮਾਨ ਖੰਡ, ਰੁੱਤ ਚੱਕਰ, ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ, ਨਮੀ, ਜੱਲ ਚੱਕਰ, ਸੰਘਣਨ ਅਤੇ ਵਰ੍ਹਾਓ, ਵਰ੍ਹਾਓ ਦੇ ਸਰੂਪ, ਵਰਖਾ, ਵਰਖਾ ਵੰਡ, ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ।
5. ਸਾਧਨ : ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਭੂਮੀ ਸਾਧਨ, ਮਿੱਟੀ ਸਾਧਨ, ਪਸ਼ੂ ਵਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ, ਮੱਛੀਆਂ, ਖਣਿਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਧਨ, ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।
6. ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਪੂਰਤੀ : ਵਸੋਂ ਵੰਡ, ਵਸੋਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਰਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਭੋਜਨ ਪੂਰਤੀ।
7. ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਖੰਡ : ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਖੰਡ ਦੀ ਧਾਰਨਾ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਖੰਡ :

ਭਾਗ (ਅ)

(ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ)

ਅੰਕ: 15

ਯੂਨਿਟ 1 ਮੁਢਲੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ (ਕੇਵਲ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਅਰਥ)

I. ਉਪਯੋਗਤਾ	II. ਬਾਜ਼ਾਰ
2. ਵਸਤਾਂ	12. ਸੰਤੁਲਨ (Equilibrium)
3. ਧਨ	13. ਪੂਰਣ ਮੁਕਾਬਲਾ
4. ਮੁਦਰਾ	14. ਏਕਾਅਧਿਕਾਰ
5. ਮੰਗ	15. ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ
6. ਪੂਰਤੀ	16. ਅਨਾਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ
7. ਕੀਮਤ	17. ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਧਨ : (ੳ) ਭੂਮੀ (ਅ) ਕਿਰਤ (ੲ) ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ (ਸ) ਲਾਭ
8. ਲਾਗਤ (Cost)	18. ਸਾਧਨ ਕੀਮਤਾਂ : (ੳ) ਲਗਾਨ (ਅ) ਮਜ਼ਦੂਰੀ (ੲ) ਵਿਆਜ ਅਤੇ (ਸ) ਲਾਭ
9. ਆਮਦਨ (Revenue)	
10. ਫਰਮ	

ਯੂਨਿਟ-II ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ

1. ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਖੇਤਰ (Scope)
2. ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ,
3. ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ :-
(ੳ) ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
(ਅ) ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
4. ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ :
(ੳ) ਕੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ?
(ਅ) ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ?
(ੲ) ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਸ ਲਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-III ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ-ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

1. ਭਾਰਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।
2. ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰ :
(ੳ) ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਖੇਤਰ :
(i) ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ (ii) ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ

(ਅ) ਧੰਦਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖੇਤਰ :

(i) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਖੇਤਰ

(ii) ਸੈਕੰਡਰੀ ਖੇਤਰ

(iii) ਸੇਵਾਵਾਂ (ਟਰਸ਼ਰੀ) ਖੇਤਰ।

(ੲ) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ।

ਭਾਗ (ੲ)

(ਇਤਿਹਾਸ)

ਅੰਕ: 15

ਇਕਾਈ-1 ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸ (ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ), ਕਾਂਸਾ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ: ਮੈਸੋਪਟਾਮੀਆਂ, ਮਿਸਰ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

ਇਕਾਈ-2 ਮੁਢਲੇ ਲੋਹ-ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ: ਭਾਰਤ, ਚੀਨ, ਯੂਨਾਨ ਅਤੇ ਰੋਮਨ ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ।

ਇਕਾਈ-3 ਮੱਧ-ਕਾਲੀਨ ਸੰਸਾਰ:

(ੳ) ਯੂਰਪ, ਸਾਮੰਤਵਾਦ, ਚਰਚ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ, ਕਸਬਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਉਥਾਨ, ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ ਅਤੇ ਟਕਰਾਓ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ।

(ਅ) ਅਰਥ ਸੱਭਿਆਤਾ: ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਉਦੈ, ਅਰਬ ਸਾਮਰਾਜ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਦੇਣ:

(ੲ) ਭਾਰਤ: ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਜੀਵਨ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ।

ਇਕਾਈ-4 ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦਾ ਆਰੰਭ:

(ੳ) ਸਾਮੰਤਵਾਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਕਾਰਨ: ਕਿਰਸਾਨ ਬਗਾਵਤ, ਵਣਜ, ਮੱਧ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਣਾ

(ਅ) ਪੁਨਰ ਜਾਗ੍ਰਤੀ: ਯੁਕਤੀਵਾਦ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ, ਮਾਨਵਵਾਦ, ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ;

(ੲ) ਧਰਮ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ

(ਸ) ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜ ਯਾਤਰਾਵਾਂ: ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਵਪਾਰ, ਬਸਤੀਵਾਦ

(ਹ) ਯੂਰਪ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਉਥਾਨ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਨ, ਨਿਰੰਕੁਸ਼ਵਾਦ।

ਇਕਾਈ-5 ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ:

(ੳ) ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧਪੂਰਣ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ, ਬਸਤੀਆਂ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ, ਸਥਾਨਕ ਟਕਰਾਓ ਅਤੇ ਲੜਾਈਆਂ;

(ਅ) ਯੁੱਧ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ, ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਅੰਤ:

(ੲ) ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ:

(ਸ) ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਣਾ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪੁਨਰ ਵੰਡ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਟੇ।

ਇਕਾਈ-6 1919 ਈਸਵੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੱਕ ਦਾ ਸੰਸਾਰ:

(ੳ) ਅੰਤਰ ਯੁੱਧ ਕਾਲ: ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਅਤੇ 1929 ਈ: ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ, ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ, ਜਪਾਨ ਦਾ ਫੌਜੀਵਾਦ, ਹਮਲੇ ਤੇ ਯੁੱਧ, ਲੀਗ ਆਫ ਨੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ:

(ਅ) ਯੁੱਧ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਣਾ, ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਅੰਤ:

(ੲ) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਿੱਟੇ, ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

ਇਕਾਈ-7 ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ:

(ੳ) ਮਿਲਟਰੀ ਬਲਾਕ ਅਤੇ ਠੰਡੀ ਜੰਗ।

- (ਅ) ਏਸ਼ੀਆ, ਅਫਰੀਕਾ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ।
- (ੲ) ਨਵੇਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।
- (ਸ) ਗੁੱਟ-ਨਿਰਪੱਖ ਅੰਦੋਲਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ।
- (ਹ) ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ: ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਸ਼ਤਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ, ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਕਰਤੱਵ।

ਇਕਾਈ-8 ਭਾਰਤੀ ਜਾਗ੍ਰਤੀ:

- (ੳ) ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਵਿਰੁੱਧ: 1857 ਈ: ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ।
- (ਅ) ਨਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਉਦੈ ਹੋਣਾ।
- (ੲ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ।
- (ਸ) ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ।
- (ਹ) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ।

ਇਕਾਈ-9 ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ

- (ੳ) ਮੁਢਲੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ।
- (ਅ) ਗਰਮ ਦਲ ਤਾ ਉਦੈ ਹੋਣਾ, ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਬਾਈਕਾਟ ਅੰਦੋਲਨ।
- (ੲ) ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਅੰਦੋਲਨ, ਖਿਲਾਫਤ ਅਤੇ ਨਾ-ਮਿਲਵਰਤਨ ਅੰਦੋਲਨ।
- (ਸ) ਪੂਰਨ ਸਵਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਅੰਦੋਲਨ।
- (ਹ) ਕਿਰਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਆਰੰਭ।
- (ਕ) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਤਕਰਾ।
- (ਖ) ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਵਲ ਰਵੱਈਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ।
- (ਗ) ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਬਟਵਾਰਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ।
- (ਘ) ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰਤਗੇਜ਼ੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣਾ।

ਭਾਗ (ਸ)

(ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ)

ਅੰਕ: 15

ਇਕਾਈ-1 ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ

- (ੳ) ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਨਿਰਭਰਤਾ।
- (ਅ) ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮੂਹਦਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਆਂਢ, ਇਲਾਕਾ, ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ।
- (ੲ) ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ।

ਇਕਾਈ-2 ਸਰਕਾਰ:

- (ੳ) ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ।
- (ਅ) ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਗ।
- (ੲ) ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

ਇਕਾਈ-3 ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ:

(ੳ) ਪੇਂਡੂ

(ਅ) ਸ਼ਹਿਰੀ

ਇਕਾਈ-4 ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ:

(ੳ) ਭਾਰਤ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ:

(ਅ) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕਤਾ, ਇਲਾਕਾਪ੍ਰਸ਼ਤੀ, ਜਾਤੀਵਾਦ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਔਰਤ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਜਨਸੰਖਿਆ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

(ੲ) ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਧਾਰਿਤ-ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਦਾਚਾਰ।

ਨੋਟ: ਨੇਤਰਹੀਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੁਗੋਲ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਗੇ।

9. ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ

ਬੁਨੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 2 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ ਸੀ ਈ: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਲ 17 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11 ਤੋਂ 15 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਾਠ ਪਹਿਲਾ :- ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਮੰਤਵ।

ਪਾਠ ਦੂਜਾ :- ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸਮੈਨਸ਼ਿਪ।

ਪਾਠ ਤੀਜਾ:- ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਖੇਡ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਭੈੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਪਾਠ ਚੌਥਾ:- ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖਿਚਾਅ, ਮੋਚ, ਜੋੜ ਦੇ ਉਤਰਨ, ਹੱਡੀ ਦੀ ਟੁੱਟ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ।

ਪਾਠ ਪੰਜਵਾਂ:- 1947 ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ।

ਪਾਠ ਛੇਵਾਂ:- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ : 4 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 40

- ੳ) ਟਰੈਕ ਅਤੇ ਫੀਲਡ ਦੀ ਈਵੈਂਟਸ (ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ) ਹਰੇਕ ਈਵੈਂਟ ਦੇ 7 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਈਵੈਂਟਸ ਇੱਕ ਟਰੈਕ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
1. ਦੌੜਾਂ-100 ਮੀਟਰ, 200 ਮੀਟਰ, 400 ਮੀਟਰ ਅਤੇ 800 ਮੀਟਰ, 1500 ਮੀਟਰ ਅਤੇ 3000 ਮੀਟਰ। ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ 110 ਮੀਟਰ ਹਰਡਲ (ਹਰਡਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 96.4 ਸੈ.ਮੀ. ਅਤੇ 10 ਉਚਾਈਆਂ), ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ 100 ਮੀਟਰ ਹਰਡਲ (ਹਰਡਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 76.2 ਸੈ.ਮੀ.) ਅਤੇ 8 ਉਚਾਈਆਂ
  2. ਸ਼ਾਟ ਪੁੱਟ (ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ 8 ਪੌਂਡ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ 12 ਪੌਂਡ), ਡਿਸਕਸ ਥਰੋ (1 ਕਿੱਲੋ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ 1.5 ਕਿੱਲੋ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ), ਜੈਵਲਿਨ ਥਰੋ, ਲੌਂਗ ਜੰਪ, ਹਾਈ ਜੰਪ, ਟਰਿੱਪਲ ਜੰਪ।
- ਅ) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਖੇਡਾਂ ਚੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹਨ। ਖੇਡ/ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ (ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ) ਹਰੇਕ ਖੇਡ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।
- ਹਾਕੀ, ਹੈਂਡ ਬਾਲ, ਕਬੱਡੀ, ਬਾਕਸਿੰਗ, ਟੇਬਲ ਟੈਨਿਸ, ਫੁੱਟਬਾਲ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਕ੍ਰਿਕਟ, ਖੋ-ਖੋ, ਕੁਸ਼ਤੀ, ਜੂਡੋ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਗਤਕਾ, ਤੈਰਾਕੀ ਤੇ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ।

ਜਾਂ

ੲ) ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ (Alternative Activities)

ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਖੇਡ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰੇਕ ਕਿਰਿਆ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕੇਵਲ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਖੇਡਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧੀ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨਿਰਣਾ ਲੈਣਗੇ।

1. ਕੈਲੀਸਥੈਨਿਕਸ	2. ਸਮੂਹਿਕ ਡਰਿਲ
3. ਫੈਂਸੀ ਡਰਿੱਲ	4. ਡਰਿੱਲ ਅਤੇ ਮਾਰਚਿੰਗ
5. ਯੋਗ	6. ਲੋਕ-ਨਾਚ
7. ਹਲਕੇ ਅਪਰੇਟਸ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ਕਾਂ	8. ਸਕਾਊਟਿੰਗ/ ਗਰਲ ਗਾਈਡਿੰਗ

ਸ) **ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 ਅੰਕ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।**

ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ	3 ਅੰਕ
ਜੇਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ	4 ਅੰਕ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ	6 ਅੰਕ
ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ	8 ਅੰਕ
ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ	10 ਅੰਕ

ਹ) ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਾਪੀ, ਚਾਰਟ ਜਾਂ ਮਾਡਲ - 2 ਅੰਕ

ਵਾਇਵਾ - 4 ਅੰਕ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਿੱਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ

ਜਮਾਤ-ਨੌਵੀਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ (ਭਾਗ ਓ, ਭਾਗ ਅ, ਭਾਗ ਏ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।
2. ਭਾਗ ਓ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਇਪ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ 1-1 ਅੰਕ ਦੇ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
3. ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 9 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ 3-3 ਅੰਕ ਦੇ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
4. ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 13 ਤੋਂ 14 ਤੱਕ 5-5 ਅੰਕ ਦੇ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
5. ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਭਾਗ ਅ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਭਾਗ ਅ ਅਤੇ ਏ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਂ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	1 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
1.	ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼	7	2	-	1
2.	ਐੱਮ .ਐੱਸ .ਐਕਸਲ-I	4	1	1	-
3.	ਐੱਮ .ਐੱਸ .ਐਕਸਲ-II	6	1	-	1
4.	ਡੀ .ਬੀ .ਐੱਮ .ਐੱਸ . (ਡਾਟਾਬੇਸ) ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ	4	1	1	-
5.	ਐੱਮ .ਐੱਸ .ਐਕਸੈੱਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ	4	1	1	-
6.	ਐਡਵਾਂਸ ਐਕਸੈੱਸ- I	1	1	-	-
7.	ਐਡਵਾਂਸ ਐਕਸੈੱਸ	4	1	1	-
	ਕੁੱਲ ਜੋੜ	30	8	4	2

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

(ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਸੀ .ਸੀ .ਈ . : 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਅਠੱਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ

1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼

ਇਤਿਹਾਸ

ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ

ਈ-ਮੇਲ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ : ਵੈੱਬਸਾਈਟ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਚੈਟਿੰਗ, ਵਾਇਸ ਚੈਟਿੰਗ,

ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ, ਈ-ਕਾਮਰਸ, ਸਰਫਿੰਗ

ਸਰਚ ਇੰਜਨ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਲੋੜਾਂ : ਕੰਪਿਊਟਰ , ਮੋਡਮ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ,

ਟੈਲੀਫੋਨ ਲਾਈਨ, ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ , ਯੂਜ਼ਨੈੱਟ , ਡੋਮੇਨ ਨੇਮ, ਟੀ . ਸੀ . ਪੀ ਆਈ .ਪੀ.

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ : ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ , ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਭਾਗ

ਈ-ਮੇਲ : ਈ-ਮੇਲ ਪਤਾ , ਈ-ਮੇਲ ਖਾਤਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਇਰਸ : ਵਾਇਰਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ, ਇਲਾਜ

2. **ਐੱਮ. ਐੱਸ ਐਕਸਲ-1**

ਐਕਸਲ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ

ਐਕਸਲ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਭਾਗ : ਟਾਈਟਲ ਬਾਰ ,ਐਕਸਲ ਦੇ ਮੀਨੂੰ

ਐਕਟਿਵ ਸੈਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣਾ

ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ : ਸੈੱਲਜ਼ ਦੀ ਰੇਂਜ ਭਰਨਾ , ਡਾਟਾ ਸ਼ੀਰੀਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ , ਵਰਕਬੁੱਕ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ,
ਵਰਕਬੁੱਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ,ਐਕਸਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ

ਸੈੱਲਜ਼, ਰੋਅਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਲਮਜ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ : ਸੈੱਲ ,ਰੋਅ ਜਾਂ ਕਾਲਮਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ, ਸੈੱਲ, ਰੋਅ ਜਾਂ
ਕਾਲਮਜ਼ ਡਿਲੀਟ ਕਰਨਾ, ਕਾਲਮ ਦੀ ਚੋੜਾਈ ਬਦਲਣਾ, ਰੋਅ ਦੀ ਚੋੜਾਈ ਬਦਲਣਾ, ਕਾਲਮਜ਼ ਜਾਂ ਰੋਅ ਨੂੰ
ਛੁਪਾਉਣਾ

ਕੀਅ ਬੋਰਡ ਸ਼ਾਰਟਕਟ

3. **ਐੱਮ. ਐੱਸ ਐਕਸਲ-2**

ਫਾਰਮੂਲਾ

ਸੈੱਲ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ : ਰਿਲੇਟਿਵ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ , ਐਬਸੋਲਿਊਟ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ , ਮਿਕਸਡ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ

ਫੰਕਸ਼ਨ : ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਆਟੋ ਸਮ , ਐਕਸਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਫੰਕਸ਼ਨ,
ਸਟੈਟੀਕਲ ਫੰਕਸ਼ਨ

ਚਾਰਟ : ਚਾਰਟ ਦੇ ਭਾਗ, ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣਾ

4. **ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸ (ਡਾਟਾਬੇਸ) ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ**

ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ

ਡਾਟਾਬੇਸ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਡਾਟਾਬੇਸ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ : ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ-

ਐਟਰੀਬਿਊਟ ਜਾਂ ਡਾਟਾ ਆਈਟਮ, ਰਿਕਾਰਡ ,ਫਾਈਲ

ਫਾਈਲ ਪ੍ਰੋਸੇਸਿੰਗ ਸਿਸਟਮ

ਡਾਟਾਬੇਸ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ

ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸ (ਡਾਟਾ ਬੇਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ)

ਡੀ.ਬੀ.ਏ ਡਾਟਾਬੇਸ ਐਡਮਨਿਸਟ੍ਰੇਟਰ

ਕੀਜ਼ : ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਕੀਅ ,ਫੌਰਨ ਕੀਅ

ਸਬੰਧ : ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ,ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ, ਅਨੇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ

5 **ਐਮ.ਐੱਸ.ਐਕਸੈੱਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ**

ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦ: ਡਾਟਾਬੇਸ ਫਾਇਲ, ਟੇਬਲ, ਫੀਲਡ, ਡਾਟਾ ਟਾਇਪ

ਨਵੀਂ ਡਾਟਾਬੇਸ ਫਾਇਲ ਬਣਾਉਣਾ

ਐਮ.ਐੱਸ.ਐਕਸੈੱਸ ਦੇ ਕੰਪੋਨੈਂਟਸ: ਟੇਬਲ, ਕੁਐਰੀਜ਼, ਫਾਰਮਜ਼, ਰਿਪੋਰਟ, ਪੇਜਜ਼, ਮੈਕ੍ਰੋਸ, ਮਾਡਿਊਲਸ

ਡਾਟਾ ਟਾਈਪਸ

ਟੇਬਲ

ਕਰੀਏਟ ਟੇਬਲ ਇਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ: ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ, ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ

ਕਰੀਏਟ ਟੇਬਲ ਬਾਏ ਵਿਜ਼ਰਡ: ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ

ਕਰੀਏਟ ਟੇਬਲ ਬਾਏ ਐਂਟਰਿੰਗ ਡਾਟਾ

6. ਐਡਵਾਂਸ ਐਕਸੈੱਸ-I

ਡਾਟਾਬੇਸ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣੀ
ਰਿਲੇਸ਼ਨਲ ਡਾਟਾਬੇਸ ਬਣਾਉਣਾ
ਡਾਟਾਬੇਸ ਨੂੰ ਨਾਰਮੇਲਾਇਜ਼ ਕਰਨਾ: ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦੁਹਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣਾ
ਕੀਜ਼ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ
ਫਾਰਮ ਬਣਾਉਣਾ: ਵਿਜ਼ਰਡ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ

7. ਐਡਵਾਂਸ ਐਕਸੈੱਸ

ਰਿਪੋਰਟ
ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ: ਵਿਜ਼ਰਡ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ
ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਟੋ ਫਾਰਮੈਟ ਕਰਨਾ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ (ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ)
ਅਗਵਾਈ ਲੀਹਾਂ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਅੰਕ: 40

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅੰਕ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:

ਸੈਕਸ਼ਨ - ਏ	ਵਾਇਵਾ- ਵੋਸ	05
ਸੈਕਸ਼ਨ ਬੀ	ਰਿਕਾਰਡ ਫਾਇਲ	05
ਸੈਕਸ਼ਨ - ਸੀ	ਛੋਟੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ	10
ਸੈਕਸ਼ਨ - ਡੀ	ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ	20

1. ਸੈਕਸ਼ਨ - ਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੱਸਣੀ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਅਭਿਆਸ ਹੋਣਗੇ। 1×5=5 ਅੰਕ
2. ਸੈਕਸ਼ਨ - ਬੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 5 ਅੰਕ
3. ਸੈਕਸ਼ਨ - ਸੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ / ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ / ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੰਜ ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਪੇਪਰ ਸੈੱਟਰ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। 2 × 5=10 ਅੰਕ
4. ਸੈਕਸ਼ਨ - ਡੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ / ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੈੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੱਸ ਦੱਸ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ/ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਕ ਵੰਡ ਪੇਪਰ ਸੈੱਟਰ ਕਰਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। 2 × 10=20 ਅੰਕ

1. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼

ਈ-ਮੇਲ : ਈ-ਮੇਲ ਖਾਤਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਈ-ਮੇਲ ਭੇਜਣਾ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ
ਸਰਚ ਇੰਜਨ
ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ , ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਭਾਗ
ਵਾਇਰਸ

2 ਐੱਮ. ਐੱਸ ਐਕਸਲ

ਕੰਪੋਨੈਂਟ

ਐਕਸਲ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ

ਐਕਟਿਵ ਸੈਲ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣਾ

ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ : ਸੈੱਲਜ਼ ਦੀ ਰੇਂਜ ਭਰਨਾ , ਡਾਟਾ ਸ਼ੀਰੀਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ , ਵਰਕਬੁੱਕ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ, ਵਰਕਬੁੱਕ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ,ਐਕਸਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ

ਵਰਕਸ਼ੀਟ, ਵਰਕਬੁੱਕ

3 ਐੱਮ. ਐੱਸ ਐਕਸਲ-2

ਫਾਰਮੂਲਾ

ਸੈੱਲ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ : ਰਿਲੇਟਿਵ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ , ਐਬਸੋਲਿਊਟ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ , ਮਿਕਸਡ ਰੈਫਰੈਂਸਿੰਗ

ਫੰਕਸ਼ਨ : ਆਟੋ ਸਮ , ਐਕਸਲ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਫੰਕਸ਼ਨ, ਸਟੈਟੀਕਲ ਫੰਕਸ਼ਨ

ਚਾਰਟ : ਚਾਰਟ ਦੇ ਭਾਗ, ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣਾ

4 ਐਮ.ਐੱਸ.ਐਕਸੈੱਸ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ

ਕੰਪੋਨੈਂਟ

ਟੇਬਲ

ਕਰੀਏਟ ਟੇਬਲ ਇਨ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ: ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ, ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ

ਕਰੀਏਟ ਟੇਬਲ ਬਾਏ ਵਿਜ਼ਰਡ: ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ

ਕਰੀਏਟ ਟੇਬਲ ਬਾਏ ਐਂਟਰਿੰਗ ਡਾਟਾ

4 ਐਡਵਾਂਸ ਐਕਸੈੱਸ-I

ਕੰਪੋਨੈਂਟ

ਟੇਬਲ

ਟੇਬਲ ਨੂੰ ਨਾਰਮੇਲਾਇਜ਼ ਕਰਨਾ

ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ, ਵਿਜ਼ਰਡ

ਰਿਲੇਸ਼ਨਲ ਡਾਟਾਬੇਸ ਬਣਾਉਣਾ

ਡਾਟਾਬੇਸ ਨੂੰ ਨਾਰਮੇਲਾਇਜ਼ ਕਰਨਾ

ਫਾਰਮ ਬਣਾਉਣਾ: ਵਿਜ਼ਰਡ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ

5 ਐਡਵਾਂਸ ਐਕਸੈੱਸ

ਰਿਪੋਰਟ

ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ: ਵਿਜ਼ਰਡ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਟੋ ਫਾਰਮੈਟ ਕਰਨਾ

SYLLABUS OF URDU (ADDITIONAL OPTIONAL LANGUAGE)

CLASS IX (2012-13)

Urdu Optional اُردو اختیاری

NCERT NEW DELHI. شائع کردہ۔

نصابی کتاب: دور پاس (نویں جماعت کیلئے)

وقت 3 گھنٹے

تحریری پرچہ نمبر 70

داخلی تعین نمبر 30

کل نمبر 100

10	I - دس مختصر و لازمی سوالات کے جوابات لکھنا۔
10	II - اشعار کا مطلب لکھنا۔
5	III - الفاظ و محاوروں کا جملوں میں استعمال۔
5	IV - خالی جگہ پُر کرنا۔
5	V - متضاد الفاظ لکھنا۔
5	VI - واحد جمع لکھنا۔
5	VII - مرکب الفاظ بنا کر کالم ملانا۔
5	VIII - صفت سے اسم بنانا / سابعی و لاحقے لکھنا۔
10	IX - درخواست لکھنا۔
10	X - کسی ایک عنوان پر مضمون لکھنا۔

Practical questions

طلباء، پرچہ بنانے والوں اور امتحان لینے والوں کیلئے ضروری ہدایات:

- سوال نمبر 1 - دس مختصر و لازمی سوالات کے جوابات لکھنا جو تمام نصاب پر مشتمل ہونگے ہر ایک سوال کیلئے ایک نمبر ہوگا۔ 10
- سوال نمبر 2 - سات اشعار دیئے جائیں گے جن میں سے پانچ اشعار کا مطلب لکھنا ہوگا ہر ایک شعر کیلئے دو نمبر ہوں گے۔ 10
- سوال نمبر 3 - سات الفاظ و محاوروں میں سے پانچ کو جملوں میں استعمال کرنا ہوگا۔ ہر ایک کیلئے ایک نمبر ہوگا۔ 5

- سوال نمبر 4- خالی جگہ پر کرنا ہر ایک کیلئے ایک نمبر ہوگا۔ 5
- سوال نمبر 5- پانچ متضاد الفاظ لکھنا ہر ایک لفظ کیلئے ایک نمبر ہوگا۔ 5
- سوال نمبر 6- واحد جمع لکھنا، ہر ایک کیلئے ایک نمبر ہوگا۔ 5
- سوال نمبر 7- پانچ مرکب لفظ بنانا / کالم ملانا ہر ایک کیلئے ایک نمبر ہوگا۔ 5
- سوال نمبر 8- دیئے گئے پانچ صفت الفاظ سے اسم بنانا / پانچ سابقے و لاحقے لکھنا۔ اس کیلئے پانچ نمبر ہوں گے۔ 5
- سوال نمبر 9- درخواست لکھنا۔ آغاز کیلئے تین، نفس مضمون کیلئے پانچ اور اختتام کیلئے دو نمبر ہوں گے۔ 10
- سوال نمبر 10- تین عنوانات میں سے کسی ایک عنوان پر مضمون لکھنا، آغاز کیلئے دو نمبر، نفس مضمون کیلئے پانچ نمبر اور اختتام کیلئے تین نمبر ہوں گے۔ 10

12. संस्कृत

कक्षा : नवम्

कुल अंक : 70

सी.सी.ई : 30

समय : 3 घण्टे

पाठ्यक्रम

भाग -क (पाठ्य पुस्तक के 1 से 15 तक पाठ) 40

- 1 गद्यांशों का हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में अनुवाद ।
- 2 पद्यों का हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में प्रसंग सहित अर्थ ।
- 3 पाठों के अभ्यासों में से हिन्दी में प्रश्न ।
- 4 पाठों के अभ्यासों में से संस्कृत में लघु प्रश्न ।
- 5 पाठों के अभ्यासों में से संस्कृत शब्दों के हिन्दी में अर्थ ।
- 6 गद्यांश में से संस्कृत में सरल प्रश्न ।

भाग-ख (व्याकरण भाग) 30

- 7 (क) शब्द रूप : (पुं) खग , छात्र ,कवि,रवि । (स्त्री.) गंगा , शाला ,प्रभा, नदी , नारी ।
(नपुं.) मित्र , ज्ञान, गृह।
सर्वनाम -तद् (केवल पुं. में) ,अस्मद् , युष्मद्
(ख) धातु रूप : भ्वादिगण : अर्च् ,पा, भू , पठ् , स्था , कूज् , गम् , दा (यच्छ)
सृ, नी, दृश् ,स्मृ रुह,।

- 8 (क) समास : तत्पुरुष ,द्विगु ,कर्मधारय ,द्वन्द्व , अव्ययीभाव और बहुब्रीहि।

अथवा

रिक्त स्थानों की पूर्ति (उपयुक्त शब्द रूप तथा धातु रूप पर आधारित)

(ख) सन्धि : स्वर सन्धि :-दीर्घ ,गुण , यण् ,वृद्धि , अयादि सन्धि ।

व्यंजन सन्धि:- खर विधि, जश् विधि, डम् विधि, श्चुत्व विधि, लत्व विधि, णत्व विधि

(ग) स्वर और व्यंजन का ज्ञान और उनके उच्चारण स्थान ।

- 9 अपठित संस्कृत अनुच्छेद पर संस्कृत में प्रश्न ।

अथवा

हिन्दी के सरल वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद ।

(पाठ्य पुस्तक के अनुवाद भाग में से पाठ्यक्रम में संकलित व्याकरण पर आधारित (1- 15 पाठ)

- 10 निम्नलिखित विषयों पर संस्कृत में साधारण पत्र या प्रार्थना पत्र ।

1 अनुपस्थिति विषयकम् आवेदन पत्रम् । 2 रुग्ण-अवकाशाय आवेदन पत्रम् ।

3 मित्राय भ्रमण विषयकं पत्रम् । 4 शुल्क क्षमार्थम् आवेदन पत्रम्

निर्धारित पाठ्य पुस्तक : संस्कृत भारती (1 से 15 पाठ) पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा प्रकाशित

समय : 3 घण्टे

संस्कृत

कुल अंक : 70

कक्षा : नवम्

सी .सी .ई : 30

प्रश्न- पत्र की रूपरेखा

भाग क (पाठ्य पुस्तक 1 से 15 पाठ)

40

नोट : पहले दो प्रश्नों का उत्तर हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में दिया जा सकता है ।

- 1 तीन गद्यांश दिए जाएं जिनमें से दो का अनुवाद करने को कहा जाए । 2x5=10
- 2 तीन पद्य दिए जाएं जिनमें से दो का प्रसंग सहित अर्थ लिखने को कहा जाए। 2x5=10
- 3 पाठों के अभ्यासों में से पाँच प्रश्न हिन्दी में पूछे जाएं, जिनमें से तीन का उत्तर हिन्दी में लिखने को कहा जाए। 3x2=6
- 4 संस्कृत में पाँच प्रश्न दिए जाएं ।जिनमें से तीन का उत्तर संस्कृत में लिखने को कहा जाए। 3x2=6

- 5 पाठों के अभ्यासों में से छः संस्कृत शब्द दिए जाएं जिनमें से चार शब्दों के हिन्दी में अर्थ लिखने को कहा जाए। 4x1=4
 6 पाठ्य पुस्तक में से कोई एक गद्यांश देकर उसी में से संस्कृत में दो सरल प्रश्न पूछे जाएं। 2x2=4

भाग=ख (व्याकरण भाग)

30

- 7 (क) पाठ्यक्रम में दिए गये शब्द रूपों में से छः शब्दों के रूप किसी एक विभक्ति के तीनों वचनों में पूछे जायें 4x1½=6
 जिनमें से केवल चार शब्दों के रूप लिखने हों ।
 (ख) पाठ्यक्रम में दिए गये धातु रूपों में से छः धातुओं के रूप किसी एक लकार के एक पुरुष के तीनों वचनों में पूछे जायें जिनमें से केवल चार धातुओं के रूप लिखने हों । 4x1½=6
- 8 (क) पाठ्यक्रम में दिए गए समासों से संबंधित पाँच समस्त पद दिए जाएं जिनमें से तीन का विग्रह करने को कहा जाए ।अथवा 3x1=3
 शब्द रूप तथा धातु रूप पर आधारित रिक्त स्थानों की पूर्ति के लिए पाठ्य-पुस्तक के अभ्यासों में से पाँच वाक्य दिए जाएं जिनमें से तीन करने को कहा जाए ।
- (ख) पाठ्यक्रम में दी गई सन्धियों में से पाँच शब्द सन्धि/सन्धि विच्छेद के लिए दिये जाएं जिनमें से किन्हीं तीन शब्दों के उत्तर लिखने के लिए कहा जाए। 3x1=3
 (ग) स्वर और व्यंजन के ज्ञान तथा उनके उच्चारण स्थान से सम्बन्धित तीन प्रश्न पूछे जाए , जिनमें से दो का उत्तर लिखने के लिए कहा जाए । 2x1=2
- 9 एक अपठित संस्कृत अनुच्छेद दिया जाए, जिसमें से संस्कृत में चार प्रश्न पूछे जाए तथा जिनमें से दो का उत्तर संस्कृत में देने को कहा जाये । अथवा 5
 पाठ्य-पुस्तक के अनुवाद भाग (1 से 15 पाठ) में से हिन्दी के आठ वाक्य दिए जाएं जिनमें से पाँच वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद करने के लिए कहा जाए ।
- 10 पाठ्यक्रम में निर्धारित विषयों में से एक साधारण पत्र तथा एक प्रार्थना पत्र पूछा जाए, 5
 जिनमें से एक संस्कृत में लिखने को कहा जाए ।

13. ਸੰਗੀਤ (ਵਾਦਨ)

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਸਮਾਂ: 20 ਮਿੰਟ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪੇਪਰ-ਏ (ਵਾਦਨ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 14 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 8 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-8) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 8×1=8 ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 9-12) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 4×3=12 ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 2 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 13-14) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਇੱਕਾਈ-1 ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕਾਈ-2 ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। 5×2=10 ਅੰਕ

ਇਕਾਈਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਇਕਾਈਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਇਕਾਈ - 1	ਇਕਾਈ - 2	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	8	4	4	8
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	4	2	2	12
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	2	1	1	10
ਕੁੱਲ		14	7	7	30

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਇਕਾਈ-1

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ :
  - (ੳ) ਸੰਗੀਤ, ਨਾਦ, ਸ਼ੁਰਤੀ, ਸੁਰ, ਸਪਤਕ, ਅਰੋਹੀ, ਅਵਰੋਹੀ, ਜਨਿਆ ਰਾਗ ਅਤੇ ਆਸ਼ਰਿਆ ਰਾਗ।
  - (ਅ) ਅਲੰਕਾਰ।
  - (ੲ) ਮਸੀਤ ਖਾਨੀ ਗਤ ਅਤੇ ਰਜ਼ ਖਾਨੀ ਗਤ।
  - (ਸ) ਲੈਅ, ਮਾਤਰਾ, ਤਾਲ, ਸਮ, ਤਾਲੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ।
2. ਜੀਵਨੀ : ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ, ਵਿਸ਼ਣੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ।
3. ਤਬਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ।
4. ਤਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

ਇਕਾਈ-2

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਅਤੇ ਭੁਪਾਲੀ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੇ ਗਤ ਦੀ ਸੁਰ ਲਿਪੀ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨਤਾਲ ਤੇ ਦਾਦਰਾ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਤਾਲ ਲਿਪੀ।

ਪੇਪਰ-ਬੀ (ਵਾਦਨ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 20 ਮਿੰਟ

ਅੰਕ: 40

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਜਾ ਖਾਨੀ ਗਤ ਦਾ ਵਾਦਨ ਅਲਾਪ, ਪਕੜ ਅਤੇ ਤੋੜਿਆਂ ਸਮੇਤ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 6 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਜਾ ਖਾਨੀ ਗਤ, ਅਲਾਪ, ਤੋੜੇ ਸਮੇਤ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
4. ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੁਰਸੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 2 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
5. ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਧੁਨ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਾਦਨ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਬਿਲਾਵਲ, ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਥਾਟਾਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅਲੰਕਾਰ।
2. ਭੁਪਾਲੀ ਅਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਜਾ ਖਾਨੀ ਗਤ।
3. ਦਾਦਰਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਨੂੰ ਠਾਅ ਅਤੇ ਦੁਗੱਣ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ।
4. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।
5. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਧੁਨ ਦਾ ਵਾਦਨ।

14. ਸੰਗੀਤ (ਤਬਲਾ)

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਪੇਪਰ-ਏ (ਲਿਖਤੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਸਮਾਂ: 20 ਮਿੰਟ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 14 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 8 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-8) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 8×1=8 ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 9-12) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 4×3=12 ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 2 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 13-14) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਇੱਕਾਈ-1 ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਕਾਈ-2 ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। 5×2=10 ਅੰਕ

ਇਕਾਈਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਇਕਾਈਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਇਕਾਈ - 1	ਇਕਾਈ - 2	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	8	4	4	8
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	4	2	2	12
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	2	1	1	10
ਕੁੱਲ		14	7	7	30

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਤਬਲਾ (ਲਿਖਤੀ)

ਇਕਾਈ-1

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ :
  - (ੳ) ਸੰਗੀਤ, ਲੈਅ, ਮਾਤਰਾ, ਤਾਲ, ਵਿਭਾਗ, ਸਮ, ਤਾਲੀ, ਖਾਲੀ, ਲੱਗੀ, ਤਿਹਾਈ, ਪੜ੍ਹਤ, ਠੇਕਾ।
  - (ਅ) ਲੈਅ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ : ਵਿਲੰਬਤ, ਮੱਧ, ਦਰੁੱਤ
  - (ੲ) ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ
  - (ਸ) ਤਬਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
  - (ਹ) ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੀ ਸੁਰ ਲਿਪੀ
  - (ਕ) ਜੀਵਨੀ : (1) ਉਸਤਾਦ ਮਲੰਗ ਖਾਂ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ

(2) ਉਸਤਾਦ ਅਯੋਧਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਖਾਵਜੀ

(ਖ) ਤਬਲੇ ਦੇ ਵਰਣ

ਇਕਾਈ-2

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ (ਕਹਿਰਵਾ, ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ) ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ (ਕਹਿਰਵਾ, ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ) ਦੀ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਤਾਲ ਲਿਪੀ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਹਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲਿਪੀ ਬੱਧ ਕਰਨਾ।
4. ਤਿੰਨਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਦਾ, ਪਲਟੇ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ ਲਿਪੀ ਬੱਧ ਕਰਨਾ।

ਪੇਪਰ-ਬੀ (ਤਬਲਾ)

ਸਮਾਂ: 20 ਮਿੰਟ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਅੰਕ: 40

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਦਾ, ਪਲਟਾ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 6 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਦੇ, ਪਲਟੇ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਵਰਨਾਂ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
4. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਤ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 2 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
5. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗਾਇਨ/ਵਾਦਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਤਬਲਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

- (ੳ) ਦਾਦਰਾ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਵਜਾਉਣਾ।
- (ਅ) ਦਾਦਰਾ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਦੋ ਲਗੀਆਂ ਤਿਹਾਈ ਸਹਿਤ ਵਜਾਉਣਾ।
- (ੲ) ਦਾਦਰਾ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਤ।
- (ਸ) ਤਿੰਨਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਾਇਦਾ, ਦੋ ਪਲਟੇ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।
- (ਹ) ਦਸ ਵਰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਦਨ ਵਿਧੀ।
- (ਕ) ਉਪਰੋਕਤ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗਾਇਨ/ਵਾਦਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ।

15. ਸੰਗੀਤ (ਗਾਇਨ)

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਸਮਾਂ: 20 ਮਿੰਟ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪੇਪਰ-ਏ (ਲਿਖਤੀ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 14 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 8 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-8) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 8×1=8 ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 9-12) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 4×3=12 ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 2 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 13-14) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਇਕਾਈ-1 ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਕਾਈ-2 ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। 5×2=10 ਅੰਕ

ਇਕਾਈਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਇਕਾਈਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਇਕਾਈ - 1	ਇਕਾਈ - 2	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	8	4	4	8
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	4	2	2	12
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	2	1	1	10
ਕੁੱਲ		14	7	7	30

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਪੇਪਰ-ਏ (ਲਿਖਤੀ)

ਇਕਾਈ-1

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ :
  - (ੳ) ਸੰਗੀਤ, ਨਾਦ, ਸ਼ਰਤੀ, ਸੁਰ, ਸਪਤਕ, ਅਰੋਹੀ, ਅਵਰੋਹੀ, ਜਨਯ ਰਾਗ, ਆਸ਼ਰਯ ਰਾਗ।
  - (ਅ) ਅਲੰਕਾਰ।
  - (ੲ) ਲੈਅ, ਮਾਤਰਾ, ਤਾਲ, ਸਮ, ਤਾਲੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ।
  - (ਸ) ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ, ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ
2. ਤਬਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
3. ਤਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

4. ਜੀਵਨੀ: (1) ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ
(2) ਵਿਸ਼ਣੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ

ਇਕਾਈ-2

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗ ਬਿਲਾਵਲ ਤੇ ਭੁਪਾਲੀ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਬੰਦਿਸ਼ ਦੀ ਸੁਰਲਿਪੀ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੇ ਤਾਲ ਲਿਪੀ।

ਪੇਪਰ-ਬੀ (ਗਾਇਨ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ : 20 ਮਿੰਟ

ਅੰਕ : 40

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਅਲਾਪ, ਤਾਨਾ ਸਮੇਤ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 6 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ, ਅਲਾਪ, ਤਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 10 ਹੋਣਗੇ।
4. ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੁਰਸੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 2 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
5. ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਭਜਨ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਗਾਇਨ)

(ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਬਿਲਾਵਲ, ਕਲਿਆਣ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਬਾਟਾਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅਲੰਕਾਰ।
2. ਭੁਪਾਲੀ ਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ।
3. ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਨੂੰ ਠਾਅ ਅਤੇ ਦੁਗੱਠ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ।
4. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ।
5. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਜਨ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ

ਪਾਠਕ੍ਰਮ

Syllabus

16. ਡਰਾਇੰਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

(ਭਾਗ - I) ਡਰਾਇੰਗ

(ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਇੰਗ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਜਿਉਮੈਟਰੀ : 40 ਅੰਕ

ਚਿੱਤਰਕਲਾ : 30 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.:30 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5-5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 20 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

1. ਰੇਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 5 ਅੰਕ
2. ਤਿਕੋਣਾਂ ਅਤੇ ਚਤੁਰਭੁਜਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।
5 ਅੰਕ
3. ਬਹੁਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।
5 ਅੰਕ
4. ਚੱਕਰ ਅਤੇ ਛੋਹਤ ਰੇਖਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।
5 ਅੰਕ

(ਸਕੇਲ/ਮਕੈਨੀਕਲ ਡਰਾਇੰਗ)

ਅੰਕ: 20

ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

1. (i) ਸਕੇਲ ਡਰਾਇੰਗ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ।
(ii) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਮੱਥਾ, ਪਾਸਾ ਅਤੇ ਪਲੈਨ ਬਣਾਉਣਾ।
  1. ਇੱਟ ਅਤੇ ਇੱਟ ਨਾਲ ਬਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਲਾਕ
  2. ਸਧਾਰਣ ਪਟੜਾ
  3. ਸਧਾਰਨ ਕੁਰਸੀ
  4. ਸਾਧਾਰਨ ਬੈਂਚ
  5. ਟੂਲ ਬੋਕਸ
  6. ਬੁੱਕ ਸ਼ੈਲਫ
  7. ਬੁੱਕ ਰੈਕ
  8. ਬੇਬੀ ਡੈਕਸ
  9. ਬਲਾਕ ਲੈਟਰ 'T'
  10. U ਬਲਾਕ
  11. ਬਲਾਕ

12. ਬਲਾਕ
13. V ਬਲਾਕ

ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ :

ਮੱਥਾ (ELEVATION)	:	4 ਅੰਕ
ਪਾਸਾ (SIDE)	:	4 ਅੰਕ
ਤਲ (PLAN)	:	4 ਅੰਕ
ਪੈਮਾਨਾ (SCALE)	:	3 ਅੰਕ
ਲਿਖਾਈ (WRITING)	:	2 ਅੰਕ
<u>ਕਾਰਜ ਦੀ ਵੰਡ (DIVISION)</u>	:	3 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ ਅੰਕ	:	20 ਅੰਕ

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਡਰਾਇੰਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ

ਭਾਗ-2 (ਚਿੱਤਰਕਲਾ)

ਸਮਾਂ: 4 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ: 30 ਅੰਕ

ਨੋਟ :- ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੈਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ੳ) ਵਸਤੂ ਚਿੱਤਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ 18 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

(ਅ) ਭਾਗ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ 6-6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ।

(ੳ) ਵਸਤੂ ਚਿੱਤਰਨ (Still life) (ਜਰੂਰੀ)

ਸਾਦਾ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਿਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਚਿੱਤਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਫੁਲਦਾਨ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਵਸਤੂਆਂ ਸੈਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਚਾਰਕੋਲ / ਪੇਸਟਲ/ ਪਾਣੀ ਰੰਗ।

(ਅ) 1. ਸਕੈਚਿੰਗ ਅਤੇ ਬਨਾਵਟ:

ਅੰਕ-6

ਕਲਪਨਾਮਈ ਫਰੀਹੈਂਡ ਆਪਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੱਤਰ।

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਪੈਨਸਲ /ਚਾਰਕੋਲ / ਪੇਸਟਲ/ ਪਾਣੀ ਰੰਗ।

ਜਾਂ

2. ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ (Land Scape) ਚਿੱਤਰਨ

ਅੰਕ-6

ਕਲਪਨਾ ਤੇ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿੱਤਰਨਾ। ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ, ਦਰਖਤ, ਦਰਿਆ, ਝੌਂਪੜੀ, ਝੀਲਾਂ ਆਦਿ ਚਿਤਰੇ ਜਾਣ।

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਚਾਰਕੋਲ/ ਪੇਸਟਲ ਰੰਗ / ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਰੰਗ।

ਜਾਂ

3. ਡਿਜ਼ਾਇਨ :

ਅੰਕ -6

ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ। ਇਹ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਰਗ, ਤਿਕੋਣ, ਆਇਤਕਾਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਸਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ।

ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਚਾਰਕੋਲ/ ਪੇਸਟਲ ਰੰਗ / ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਰੰਗ।

ਜਾਂ

4. ਪੋਸਟਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ

ਅੰਕ -6

ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ, ਸਿਹਤ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਪੇਸਟਲ ਕਲਰ।

17. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 40 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 30 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 30 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

ਕੁੱਲ:

100 ਅੰਕ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 16 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ।

2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਭਾਗ ਸਾਰੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਛੇ (6) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ ਜਾਂ ਠੀਕ/ਗਲਤ ਜਾਂ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। 6×1=6

ਭਾਗ-II ਵਿੱਚ ਅੱਠ (8) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (7 ਤੋਂ 14) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਰ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। 8×3=24

ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਦੋ (2) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (19 ਤੇ 20) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। 2×5=10

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ				ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ 'ੳ'	ਭਾਗ 'ਅ'	ਭਾਗ 'ੲ'	ਭਾਗ 'ਸ'	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ	1 ਅੰਕ	6	1	2	1	2	6
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ	3 ਅੰਕ	8	2	2	2	2	24
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ	5 ਅੰਕ	2	-	1	-	1	10
ਕੁੱਲ		16	3	5	3	5	40

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਭਾਗ-ੳ (ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਵਸਥਾ)

1. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ - ਅਰਥ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ।
2. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਵਸਥਾ-ਅਰਥ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ।
3. ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ - ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ। ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ, ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਸਥਾਨ।
4. ਘਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ, ਸਪਤਾਹਿਕ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਫ਼ਾਈ।
5. ਘਰ ਦੇ ਸਾਜੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੈਫਰਿਜਰੇਟਰ, ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੁੱਕਰ, ਸਟੋਵ, ਗੈਸ ਦਾ ਚੁੱਲਾ, ਰਸੋਈ ਦੇ ਬਰਤਨ, ਓਵਨ, ਸੋਲਰ ਕੁੱਕਰ, ਨਾਨਸਟਿਕ ਬਰਤਨ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋਵੇਵ ਦੀ ਚੋਣ, ਇਸਤੇਮਾਲ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ।
6. ਰਸੋਈ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।

ਭਾਗ-ਅ (ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿਗਿਆਨ)

7. ਭੋਜਨ, ਉਸਦੇ ਕੰਮ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ।
8. ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਪ ਦਾ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਅਸਰ।

ਭਾਗ-ੲ (ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਬੰਧ)

9. ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ।
10. ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਅ-ਬਚਪਨ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ, ਬਾਲਗ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀਆਂ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

ਭਾਗ-ਸ (ਵਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨ)

11. ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ। ਸੂਤੀ, ਊਨੀ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਧੁਆਈ।
12. ਸਫ਼ਾਈਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ-ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ ਸਾਬਣ, ਸਾਬਣ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸਾਬਣ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ। ਸਾਬਣਰਹਿਤ ਸਫ਼ਾਈਕਾਰੀ ਪਦਾਰਥ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ੈਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਕੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਦਾਗ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਟ ਪਦਾਰਥ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ : ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਨੋਟ ਬੁੱਕ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ -----5 ਅੰਕ
  2. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 1 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਕਵਾਨ-----10 ਅੰਕ
  3. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 2 ਜਾਂ 3 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ -----7½ ਅੰਕ
  4. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 4 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ-----7½ ਅੰਕ
- ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵੰਡ ਆਪ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤਾਉਣਾ ਜਿਵੇਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲ, ਚਾਵਲ, ਚਪਾਤੀ, ਪਰੌਠਾ ਆਦਿ ਮਿੱਠੇ ਪਕਵਾਨ-ਕਸਟਰਡ, ਖੀਰ, ਸੂਜੀ ਦਾ ਹਲਵਾ, ਖਾਣੇ ਲਈ ਮੇਜ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਵਰਤਾਉਣਾ।
2. ਗਲਾਸ, ਮੈਲਮੋਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨਾ।
3. ਸੂਤੀ, ਊਨੀ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰਾਂ ਦੀ ਧੁਆਈ ਅਤੇ ਸੂਤੀ ਵਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਲਫ ਅਤੇ ਸਫ਼ੈਦ ਵਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲ ਲਗਾਉਣਾ।
4. ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ - ਲੇਜ਼ੀ-ਡੇਜ਼ੀ, ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕਾ, ਡੰਡੀ ਟਾਂਕਾ, ਸਾਟਨ ਸਟਿੱਚ, ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ ਅਤੇ ਦਸੂਤੀ ਟਾਂਕੇ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਦੋ ਕੁਸ਼ਨ ਕਵਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ : ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।

ਨੋਟ : ਅਧਿਆਇ 6 - ਘਰੇਲੂ ਕੀੜੇ-ਮਕੌੜੇ, ਅਧਿਆਇ 10 - ਭੋਜਨ ਦਾ ਪਾਚਨ, ਅਧਿਆਇ 13 - ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ 14-ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਦੇਖ ਭਾਲ, ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।

18. ਕਟਾਈ ਤੇ ਸਿਲਾਈ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 2 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 30 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਬਾਰਾਂ (12) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪਹਿਲੇ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1-4) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ (Objective) ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ ਜਾਂ ਠੀਕ/ਗਲਤ ਜਾਂ ਬਹੁ-
ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। 4×1=4
3. ਅਗਲੇ ਸੱਤ (7) ਪ੍ਰਸ਼ਨ (5-11) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। 7×3=21
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: ਬਾਰਾਂ (12), ਪੰਜ (5) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1×5=5

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ			ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਲੜੀ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 2 ਵਿੱਚੋਂ	ਲੜੀ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚੋਂ	ਲੜੀ ਨੰ: 5 ਅਤੇ 6 ਵਿੱਚੋਂ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ	1 ਅੰਕ	4	2	1	1	4
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ	3 ਅੰਕ	7	3	2	2	21
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ	5 ਅੰਕ	1	-	-	1	5
ਕੁੱਲ		12	5	3	4	30

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ-ਮੀਟਰ ਟੇਪ, ਫਰੈਂਚ ਕਵਰ, ਫੁੱਟਾ, ਛੋਟੀ ਕੈਂਚੀ, ਵੱਡੀ ਕੈਂਚੀ, ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਨ, ਅੰਗੂਠੀ (ਬਿੰਬਲ) ਟ੍ਰੇਸਿੰਗ ਵੀਲ, ਕਾਰਬਨ ਪੇਪਰ, ਟੇਲਰ ਚਾਕ ਅਤੇ ਪਿੰਨ ਕੁਸ਼ਨ ਆਦਿ।
2. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ - ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ।
3. ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਯਮ-ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ।
  - (i) ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ-ਛਾਤੀ, ਕਮਰ, ਹਿੱਪ, ਤੀਰਾ, ਮੋਢਾ, ਗਲਾ, ਬਾਂਹ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦਾ ਨਾਪ।
  - (ii) ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ-ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਛਾਤੀ, ਕਮਰ ਤੋਂ ਹਿੱਪ ਤੱਕ, ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਗੋਢੇ ਤੱਕ, ਕਮਰ ਤੋਂ ਗੋਢੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਦਾ ਨਾਪ।
4. ਕਪੜਾ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ।
5. ਆਮ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਸਿਉਣਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਉਣਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ-ਸਾਦੀ ਸਿਉਣ, ਚੋਰ ਸਿਉਣ ਅਤੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਣ। ਪਾਈਪਿੰਗ, ਚੋਣਾਂ, ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ, ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ।
6. ਜਾਂਘੀਆਂ, ਝਬਲਾ, ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ। ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 40

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਰਿਕਾਰਡ, ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ -----5 ਅੰਕ
2. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ -----5 ਅੰਕ
3. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ-----10 ਅੰਕ
4. ਦੱਸੋ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ----- 5 ਅੰਕ
5. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 6 ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ-----15 ਅੰਕ
ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰਨੀ ਵੰਡ ਆਪ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ।
2. ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਆਮ ਨੁਕਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ।
3. ਕੱਚਾ, ਤੁਰਪਾਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਉਣਾਂ (ਸਾਦੀ, ਚੋਰ ਅਤੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਣ) ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣੀ।
4. ਪਾਈਪਿੰਗ, ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣਾ, ਪੱਟੀ ਲਾਉਣਾ, ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਟਨ ਲਾਉਣਾ।
5. ਦੱਸੋ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ।
6. ਜਾਂਘੀਆਂ, ਝਬਲਾ, ਕਮੀਜ਼, ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਿਲਾਈ।
7. ਸੈਸ਼ਨਲ ਕੰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ : ਕਟਾਈ ਤੇ ਸਿਲਾਈ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।

19. ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ : 2½ ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 30 ਅੰਕ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 40 ਅੰਕ

ਸੀ. ਸੀ. ਈ.: 30 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 17 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਕਿਸਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11 ਤੋਂ 15 ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 1-2 ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਲਿਖਤੀ (ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ)

1. ਭੂਮੀ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਜੀਵਕ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਗੁਣ, ਭੂਮੀ ਦੇ ਖੁਰਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਅਤੇ ਉਪਾਅ, ਭੌ ਦੀ ਗਿੱਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਭੂਮੀ ਜਲ ਸੰਬੰਧ, ਭੌ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਭੂਮੀ ਗਿੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਬਰਾਨੀ ਖੇਤੀ।
2. ਜੀਵਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ, ਪੌਦੇ ਦੇ ਭੌਜਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ, ਮੁੱਖ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫ਼ਸਲਾਂ ਤੇ ਆ ਰਹੀ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਚਿੰਨ ਅਤੇ ਇਲਾਜ।
3. ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ।
4. ਪੋਟਾਸ਼ ਤੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਆਦਾ ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਦੋ ਫ਼ਸਲਾਂ ਉੱਤੇ ਇਸਦੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਚਿੰਨ ਅਤੇ ਇਲਾਜ।
5. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਰੇ।
6. ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧੰਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ।
7. ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ-ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਚਾਰੇ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੰਭਾਲ।
8. ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ-ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਖੁਰਾਕ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨੁਕਤੇ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ।
9. ਖਰਗੋਸ਼ ਪਾਲਣਾ - ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਖੁਰਾਕ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨੁਕਤੇ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ।
10. ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ - ਮੱਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨੁਕਤੇ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ।
11. ਬੀਜ, ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕੁਆਲਟੀ ਕੰਟਰੋਲ।
12. ਖੁੰਬਾਂ ਉਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਫਾਰਮੇਸ਼ਨ।
13. ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣਾ - ਵਿਸਤਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਫਾਰਮੇਸ਼ਨ।
14. ਗੈਟ ਸਮਝੌਤਾ, ਡਬਲਿਯੂ. ਟੀ. ਓ. ਸਮਝੌਤਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੁਆਰਾ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

1. ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ 10 ਅੰਕ
2. ਜਬਾਨੀ 5 ਅੰਕ

3. ਪੰਜ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ 25 ਅੰਕ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨਾ।
2. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਦਰੱਖਤ ਲਗਾਉਣਾ।
3. ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨਾ।
4. ਸਪਰੇਅ ਪੰਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ।
5. ਟਰੈਕਟਰ, ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੋਟਰ ਅਤੇ ਇੰਜਣ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ।
6. ਡੇਅਰੀ ਅਤੇ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ।
7. ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਸਫਲ ਪਸ਼ੂ, ਮੁਰਗੀਆਂ, ਖਰਗੋਸ਼ ਅਤੇ ਮੱਛੀ ਪਾਲਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ।
8. ਜ਼ਿੰਕ, ਮੈਗਨੀਜ਼ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ।
9. ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥ ਦਾ ਪੀ ਐਚ (pH) ਅੰਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
10. ਵੱਖ ਵੱਖ ਫ਼ਸਲਾਂ, ਨਦੀਨਾਂ, ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ।

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ - ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਅੰਕ ਦੀ ਵੰਡ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹੇਗੀ।

20.ਪ੍ਰੀ-ਵੋਕੇਸ਼ਨਲ ਦੇ (17) ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਨੌਵੀਂ

ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇਗਾ।

1. ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਮੈਨਟੀਨੈਂਸ ਆਫ ਹਾਊਸਹੋਲਡ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਐਪਲੀਐਂਸਜ਼
2. ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ
3. ਰਿਪੇਅਰ ਐਂਡ ਮੈਨਟੀਨੈਂਸ ਆਫ ਫਾਰਮ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਮਸ਼ੀਨਰੀ
4. ਵੈਲਡਿੰਗ
5. ਰਿਪੇਅਰ ਐਂਡ ਮੈਨਟੀਨੈਂਸ ਆਫ ਸਕੂਟਰ ਐਂਡ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ
6. ਬੇਸਿਕ ਗਾਰਮੈਂਟ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ
7. ਵੁੱਡ ਕਰਾਫਟ
8. ਬੇਸਿਕ ਆਫਸ ਵਰਕ ਐਂਡ ਸਟੈਨੋਗ੍ਰਾਫੀ
9. ਜਨਰਲ ਹਾਰਟੀਕਲਚਰ
10. ਨਿੰਟਿੰਗ (ਹੈਂਡ ਐਂਡ ਮਸ਼ੀਨ)
11. ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਐਂਡ ਡੁਪਲੀਕੇਟਿੰਗ
12. ਫੂਡ ਪਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ
13. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ
14. ਵੀਵਿੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ
15. ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਆਰਟ
16. ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਆਫ ਸਪਰੋਟਸ ਗੁਡਜ਼
17. ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਆਫ ਲੈਦਰ ਗੁਡਜ਼

ਤੇ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੋਟ : 1. ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸ਼ਾਖਾ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।